

RADA GMINY DOBRE

WÓJT GMINY DOBRE

Załącznik do uchwały Nr.....
Rady Gminy Dobrze z dnia.....
w sprawie uchwalenia „Strategii Zrównoważonego
Rozwoju Gminy Dobrze do 2020 roku”

**STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU GMINY DOBRE
DO 2020 ROKU**

powiat miński

województwo mazowieckie

Radni Gminy Dobre:

Jan Rudnik – Przewodniczący Rady Gminy	
Barbara Danuta Zaperta - Zastępca Przewodniczącego Rady Gminy	
Sadoch Jacek - Przewodniczący Komisji Rewizyjnej	
Krzysztof Wiesław Laskowski - Przewodniczący Komisji Oświaty, Zdrowia, Kultury i Spraw Socjalnych	Sławomir Jerzy Sobiepanek - Przewodniczący Komisji Budżetu Planowania, Finansów i Przemysłu
Andrzej Zagrodzki - Przewodniczący Komisji Rolnictwa, Ochrony Środowiska, Ochrony Przeciwpożarowej	Mirosław Sławomir Koseski
Jakub Chojecki	Stanisław Paweł Kosim
Karol Chróścik	Stanisław Paderewski
Mirosław Cyran	Marcin Sitnicki
Kazimierz Jagliński	Waldemar Szymański

Wójt Gminy Dobre - Krzysztof Radzio

Zastępca Wójta Gminy Dobre - Piotr Rawski

Skarbnik Gminy Dobre - Elżbieta Gadomska

Sekretarz Gminy w Dobrem - Jan Sabak

Sołectwa i Sołtysi:

1	Adamów	Barbara Czarnóg
2	Antonina	Stanisław Pawiński
3	Brzozowica	Wiesław Sarna
4	Czarnocin	Jerzy Ołdak
5	Czarnogłów	Ryszarda Cyran
6	Dobre I	Janusz Bodecki
7	Dobre II	Krystyna Rosa
8	Dobre III	Ryszard Szczurowski
9	Duchów	Regina Gadomska
10	Drop	Mirosław Koseski
11	Gęsianka	Halina Kruszewska
12	Grabniak	Mirosława Struś
13	Głęboczyca	Zdzisław Pytkowski
14	Jaczevek	Kazimierz Sokulski
15	Joanin	Urszula Zbrzeźniak
16	Kąty Borucza	Irena Gajcy
17	Kobylanka	Krystyna Szczurowska
18	Makowiec Mały	Danuta Głowacka

19	Makowiec Duży	Beata Głowacka
20	Marcelin	Jan Krasuski
21	Młęcin	Wincenty Bartnicki
22	Modecin	Roman Chądzyński
23	Nowa Wieś	Elżbieta Pełka
24	Ośczyzna	Wanda Lemiech
25	Poręby Stare	Małgorzata Gadomska
26	Poręby Nowe	Henryka Gałązka
27	Pokrzywnik	Jadwiga Wąsac
28	Radoszyna	Danuta Tabor
29	Rakówiec	Tomasz Gut
30	Rąbierz Kolonia	Andrzej Żelazowski
31	Ruda Pniewnik	Bogusław Kaczmarczyk
32	Rudno	Leszek Goźliński
33	Rudzienko	Jan Gadomski
34	Rynia	Andrzej Padarewski
35	Sąchocin	Agnieszka Wielądek
36	Solki	Andrzej Orzechowski
37	Świdrów	Piotr Witowski
38	Walentów	Wiesław Sadowski
39	Wólka Czarnogłowska	Agnieszka Rosa
40	Wólka Kokosia	Krystyna Radzio
41	Wólka Kobyłańska	Grzegorz Dołowy
42	Wólka Młęcka	Renata Gut

Konsultacja merytoryczna i opracowanie dokumentu:

dr Jacek Sierak, dr Marek Ziółkowski - Katedra Ekonomiki i Finansów Samorządu Terytorialnego, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa

Spis treści:

Wprowadzenie	5
Część I	
Ogólna charakterystyka Gminy Dobre	10
1. Położenie i obszar	10
2. Ludność	11
3. Środowisko przyrodnicze	12
4. Dziedzictwo kulturowe	14
5. Gospodarka lokalna i turystyka	15
6. Bezrobocie	18
7. Infrastruktura społeczna	19
8. Infrastruktura techniczna	23
9. Mieszkalnictwo	28
Część II	
Uwarunkowania i problemy dalszego rozwoju Gminy Dobre	30
1. Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju	30
2. Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju - ocena stanu istniejącego	36
3. Problemy wymagające podjęcia działań naprawczych	40
4. Zrównoważony rozwój jako podstawa gospodarowania	41
Część III	
Cele rozwoju Gminy Dobre	44
1. Zasady formułowania celów rozwoju	44
2. Przesłanki formułowania celów rozwoju	45
3. Generalny cel kierunkowy (misja rozwoju) i cele strategiczne	46
Część IV	
Strategiczne programy realizacyjne Gminy Dobre	51
1. Zasady formułowania	51
2. Cele operacyjne i kierunki działań	52
3. Priorytety realizacyjne.....	58
4. Uwarunkowania realizacji ustaleń strategicznych	59
Część V	
Spójność celów rozwoju Gminy Dobre z zapisami dokumentów strategicznych szczebla krajowego i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013	65
Część VI	
Monitoring, kontrola i ocena efektów realizacji ustaleń strategicznych	69

Wprowadzenie

Władze stanowiące i wykonawcze gminy działają na rzecz dobra publicznego, jakim jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb jej mieszkańców, czyli tworzenie jak najlepszego środowiska życia mieszkańców w sferze: społecznej, gospodarczej, ekologicznej, zagospodarowania przestrzennego i dziedzictwa kulturowego wykorzystują w tym celu publiczne środki finansowe znajdujące się w ich dyspozycji (budżet gminy). Działania w tym względzie nie mogą być oparte na metodach prób i błędów, obliczone na szczęśliwy przypadek, bądź też odbywać się na podstawie nie ukierunkowanych na przyszłość decyzji bieżących. Taki sposób postępowania nie gwarantuje osiągnięcia sukcesów w skutecznym zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców, a także nie sprzyja racjonalnemu gospodarowaniu środkami finansowymi z budżetu gminy. Problemy te muszą być rozwiązywane w sposób systematyczny i długookresowy, z pełną świadomością konsekwencji podejmowanych dzisiaj decyzji dla losów gminy i jej mieszkańców w przyszłości.

Merytoryczną podstawą do tego typu działań winna być kompleksowa i długookresowa polityka rozwoju gminy, składająca się z trzech wzajemnie powiązanych ze sobą etapów:

Etap 1: planowania i wyboru celów rozwoju oraz zadań realizacyjnych - faza planowania i podejmowania decyzji,

Etap 2: wdrażania w życie przyjętych ustaleń - faza realizacji podjętych ustaleń,

Etap 3: monitorowania, kontroli i oceny wykonania przyjętych ustaleń - faza nadzoru przebiegu realizacji przyjętych ustaleń, a także podstawa do ewentualnych ich korekt i uzupełnień.

Innymi słowy, kompleksowa i długookresowa polityka rozwoju gminy jest ciągłym procesem nastawionym na formułowanie i wdrażanie skutecznej strategii rozwoju oraz wynikających z jej ustaleń programów i planów działania (np. wieloletniego planu inwestycyjnego i finansowego, programów i planów sektorowo-gałęziowych). Umożliwia ona bardziej efektywnie gospodarować ograniczonymi zasobami (ludzkimi, rzeczowymi, ekologicznymi i finansowymi), przewidywać problemy, które mogą się pojawić w niedalekiej przyszłości, by odpowiednio wcześniej zacząć im przeciwdziałać. Tak rozumiana polityka rozwoju gminy musi być oparta o trzy zasady:

ZASADA 1 - racjonalnego gospodarowania polegająca na „maksymalizacji efektów z wydatkowanych nakładów lub minimalizacji nakładów na uzyskanie założonych efektów”. Jest to także zgodne z zapisem art. 35 Ustawy o finansach publicznych, który stanowi, że „wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, umożliwiającą terminową

realizację zadań publicznych oraz w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań”.

ZASADA 2 - zrównoważonego rozwoju, czyli „uznawanie nadrzędności wymogów ekologicznych w stosunku do procesów rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzeni gminy”. Innymi słowy, dalszy rozwój gminy nie może dokonywać się „kosztem” środowiska przyrodniczego, a więc musi respektować oszczędną produkcję i konsumpcję oraz gospodarkę terenami, a także uwzględniać przyszłościowe konsekwencje ekologiczne podejmowanych dzisiaj decyzji. Zachowanie istniejących zasobów ekologicznych oraz dobry stan czystości środowiska przyrodniczego jest jednym z podstawowych warunków podnoszenia jakości życia mieszkańców gminy. Takie postępowanie jest zgodne z zapisami Konstytucji RP i innych ustaw oraz wymogami Unii Europejskiej.

ZASADA 3 - partycypacji społecznej, czyli „uspołecznienie procesu zarządzania rozwojem gminy”. Chodzi tu o włączanie, w prace planistyczne i realizacyjne dotyczące dalszego rozwoju gminy, jak najszerszego grona mieszkańców i reprezentantów społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe) oraz lokalnych przedsiębiorców. Taki sposób postępowania pozwala na wypracowanie kierunków działań zgodnych z oczekiwaniami mieszkańców. Tym samym opracowane wspólnie dokumenty strategiczne (w tym strategia rozwoju gminy) nie funkcjonują jako „dokumenty władzy gminnej”, ale są dokumentami całej społeczności lokalnej i stanowią wspólną podstawę koordynacji działań realizacyjnych różnych podmiotów tak, by uzupełniały się i miały efekt synergiczny. Takie podejście pozwala więc na to, aby nawiązywał się partnerski dialog w układzie: władze gminy - społeczność lokalna.

Doceniając wagę kompleksowej i długookresowej polityki rozwoju jako podstawy do racjonalnego i efektywnego zarządzania gminą w celu tworzenia możliwie jak najlepszego środowiska życia dla mieszkańców, Władze Gminy Dobre od kilku lat stosują ten system w praktyce. Wyrazem takiego podejścia jest przyjęty uchwałą Rady Gminy Dobre w 2004 roku dokument pt. „Strategia rozwoju Gminy Dobre 2004-2020”¹. Dokument ten wymagał jednak aktualizacji. Do podstawowych merytorycznych przesłanek stojących u podstaw tej aktualizacji zaliczyć należy:

- Członkostwo Polski w Unii Europejskiej i wynikające z tego możliwości pozyskiwania środków finansowych z funduszy pomocowych tej organizacji na współfinansowanie projektów rozwojowych, w tym inwestycyjnych,
- Zapewnienie kompatybilności strategicznych kierunków i celów rozwoju Gminy Dobre z ustaleniami dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu Polski i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013 - jest to wstępny warunek ubiegania się o współfinansowanie środkami unijnymi realizacji projektów gminnych,
- Sukcesywne wdrażanie w życie zasad: racjonalnego gospodarowania, zrównoważonego rozwoju i partycypacji społecznej,
- Konieczność weryfikacji i aktualizacji istniejących oraz wprowadzenia nowych zadań realizacyjnych.

---

¹ Został on opracowany przez Centrum Edukacyjne „MANAGER” z Warszawy.

Biorąc powyższe pod uwagę Władze Gminy Dobre przystąpiły do aktualizacji dotychczasowej strategii rozwoju, czego efektem jest niniejszy dokument pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU. Dokument ten prezentuje w swej treści DŁUGOOKRESOWY PROGRAM DZIAŁANIA, OKREŚLAJĄCY STRATEGICZNE CELE ROZWOJU ORAZ WSKAZUJĄCY SPOSOBY ICH WYKONANIA W POSTACI CELÓW OPERACYJNYCH I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ (PROJEKTÓW REALIZACYJNYCH). Umożliwia on uporządkowanie i odpowiednie rozłożenie w czasie planowanych działań. Pozwala to na uniknięcie realizacji projektów ad hoc, nie powiązanych ze sobą logicznie i nie wpisujących się w ciąg przyczynowo-skutkowy. Dokument ten pokazuje, że planowane do realizacji zadania (projekty) są konsekwencją strategicznego myślenia o rozwoju Gminy Dobre. Jest to bardzo ważna przesłanka i uzasadnienie przy ubieganiu się o zewnętrzne środki finansowe, w tym środki pomocowe Unii Europejskiej. Dokument ma charakter otwarty, co pozwala na elastyczne dostosowywanie i korygowanie celów rozwoju w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne. Jednak podstawą modyfikacji jego zapisów powinny być wyłącznie względy merytoryczne. Dlatego strategia nie jest dokumentem dla dokumentu, ale stanowi podstawowy instrument prowadzonej kompleksowej i długookresowej polityki rozwoju Gminy Dobre.

Ogólnie biorąc, zapisy dokumentu pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU odpowiadają na podstawowe pytanie: *co powinniśmy zrobić, aby jak najlepiej zaspokajać zbiorowe potrzeby mieszkańców Gminy Dobre?*, mając oczywiście na uwadze uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne jej bieżącego funkcjonowania i dalszego rozwoju takie, jak:

- obowiązujące w kraju przepisy ustrojowo-prawne i finansowe (ustawy i rozporządzenia),
- kierunki, priorytety i cele rozwoju Unii Europejskiej, Polski i województwa mazowieckiego,
- rozmiary środków finansowych przeznaczanych z budżetu państwa na finansowanie działań w sferze: społecznej (przeciwdziałanie bezrobociu, edukacja, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, kultura i sztuka, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne), gospodarczej (pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw), infrastruktury technicznej (drogi, komunikacja publiczna) oraz ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- aktualny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, będący źródłem jej silnych i słabych stron,
- zasobność budżetu Gminy i możliwości pozyskiwania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

Należy zaznaczyć, że strategię rozwoju lokalnego uzyskały usankcjonowanie prawne w ustawie z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2006r. Nr 227, poz. 1658). W art. 9 ustawodawca stwierdza, że: „Strategiami rozwoju są: strategia rozwoju kraju, strategie sektorowe, strategie rozwoju województw, o których mowa w art.11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. Z 2001 r. Nr 142, poz 1590, z późn. zm.) oraz strategie rozwoju lokalnego, w tym strategie rozwoju powiatów oraz strategie rozwoju gmin”.

Głównym motywem opracowania dokumentu pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 roku była potrzeba stworzenia merytorycznych podstaw do prowadzenia długookresowej i kompleksowej polityki rozwoju Gminy zmierzającej do:

- stałej poprawy standardu życia i pracy mieszkańców,
- aktywizacji mieszkańców do działań prospołecznych i ich integracji wokół działań prorozwojowych, zgodnie z zasadą partycypacji społecznej,
- ochrony cennych walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz doprowadzenie jego stanu czystości do standardów Unii Europejskiej,
- promowania ekologicznych kierunków i form w wybranych - a istotnych dla zrównoważonego rozwoju Gminy - sferach i obszarach aktywności mieszkańców (produkcja, usługi, mieszkalnictwo, rekreacja i wypoczynek, zagospodarowanie przestrzenne),
- ochrony walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego,
- tworzenia jak najlepszych warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego jako podstawy do zmniejszania się rozmiarów bezrobocia oraz wzrostu dochodów ludności i budżetu Gminy,
- prowadzenia aktywnej działalności promocyjnej Gminy a przede wszystkim jej walorów i zasobów (silnych stron), czyli wskazującej na jej atrakcyjność lokalizacyjną dla nowych mieszkańców i inwestorów,
- efektywnego wykorzystywania środków finansowych z budżetu Gminy, zgodnie z zasadą racjonalnego gospodarowania,
- ubiegania się o pomocowe środki finansowe z Unii Europejskiej oraz pozyskiwanie ich z innych źródeł zewnętrznych na realizację zadań gminnych,
- nawiązywania i rozwoju współpracy Władz Gminy Dobre z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi na jej terenie oraz osobami chcącymi współpracować na zasadach wolontariatu przy rozwiązywaniu konkretnych problemów,
- nawiązywania nowej i rozwoju istniejącej partnerskiej współpracy z gminami sąsiednimi oraz władzami powiatu mińskiego w celu rozwiązywaniu wspólnych problemów, a także z gminami zagranicznymi.

Należy wyraźnie podkreślić, że niniejszy dokument pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 roku nie jest „gotową receptą na sukces”, czy też „spisem szczegółowego postępowania”. Jest natomiast dokumentem, wskazującym najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, ekologiczne i przestrzenne, na których powinna być skoncentrowana uwaga Władz Gminy Dobre w perspektywie 2020 roku. Skuteczna realizacja zapisów tego dokumentu zależeć będzie od systematyczności i determinacji w działaniach realizacyjnych zarówno obecnych, jak i przyszłych Władz Gminy Dobre, a także sprzyjających uwarunkowań, tkwiących w jego otoczeniu (sytuacja w skali Unii Europejskiej, Polski i województwa mazowieckiego).

Proces opracowywania niniejszego dokumentu podzielono (zgodnie z metodyką planowania strategicznego) na następujące merytoryczne etapy:

ETAP I - Przeprowadzenie analizy uwarunkowań rozwoju Gminy Dobre (uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne oraz wskazanie głównych problemów dalszego jej rozwoju,

ETAP II - Określenie generalnego celu kierunkowego (misji rozwoju) i celów strategicznych Gminy Dobre,

ETAP III - Sformułowanie strategicznych programów realizacyjnych, zawierających zestaw planowanych kierunków działań (projektów realizacyjnych), służących realizacji ustalonych celów rozwoju Gminy Dobre oraz wskazania priorytetów realizacyjnych,

ETAP IV - Wskazanie głównych uwarunkowań oraz zasad monitorowania i kontroli oraz oceny efektów realizacji ustaleń strategicznych.

Niniejszy dokument pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU uwzględnia ustalenia dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu:

Krajowym:
Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności) - dokument określa cele, priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty Europejskiej na lata 2007-2013
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (dokument stanowi podstawę dla realizacji ustaleń zawartych w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013) - jest to merytoryczna podstawa do ubiegania się o unijne środki pomocowe w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Województwa mazowieckiego:
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku (aktualizacja)
Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013

Stąd też, strategiczne i operacyjne cele rozwoju oraz kierunki działań zawarte w niniejszym dokumencie są zgodne z celami i priorytetami zawartymi w wyżej wymienionych dokumentach. Umożliwia to, z punktu widzenia formalnego, ubieganie się Gminy Dobre o dofinansowanie przewidzianych do realizacji przedsięwzięć rozwojowych (projektów), w tym inwestycji gminnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w latach 2007-2013.

Opracowując dokument pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU posłużono się metodą społeczno-ekspercką, wymaganą przez organy decyzyjne Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że Wójt Gminy Dobre odbył spotkania z mieszkańcami we wszystkich sołectwach. Spotkania te dotyczyły oceny silnych i słabych stron Gminy, głównych problemów jej dalszego rozwoju oraz proponowanych kierunków działań (projektów realizacyjnych). Zgłoszone w trakcie tych spotkań oceny i propozycje zostały uwzględnione w treści niniejszego dokumentu. Ponadto, wersja wstępna dokumentu została poddana ocenie i weryfikacji przez Sołtysów i Rady Sołeckie, a więc podmioty, które najlepiej znają problemy swoich lokalnych środowisk. W tej sytuacji proces opracowywania niniejszego dokumentu miał charakter uspołeczniony.

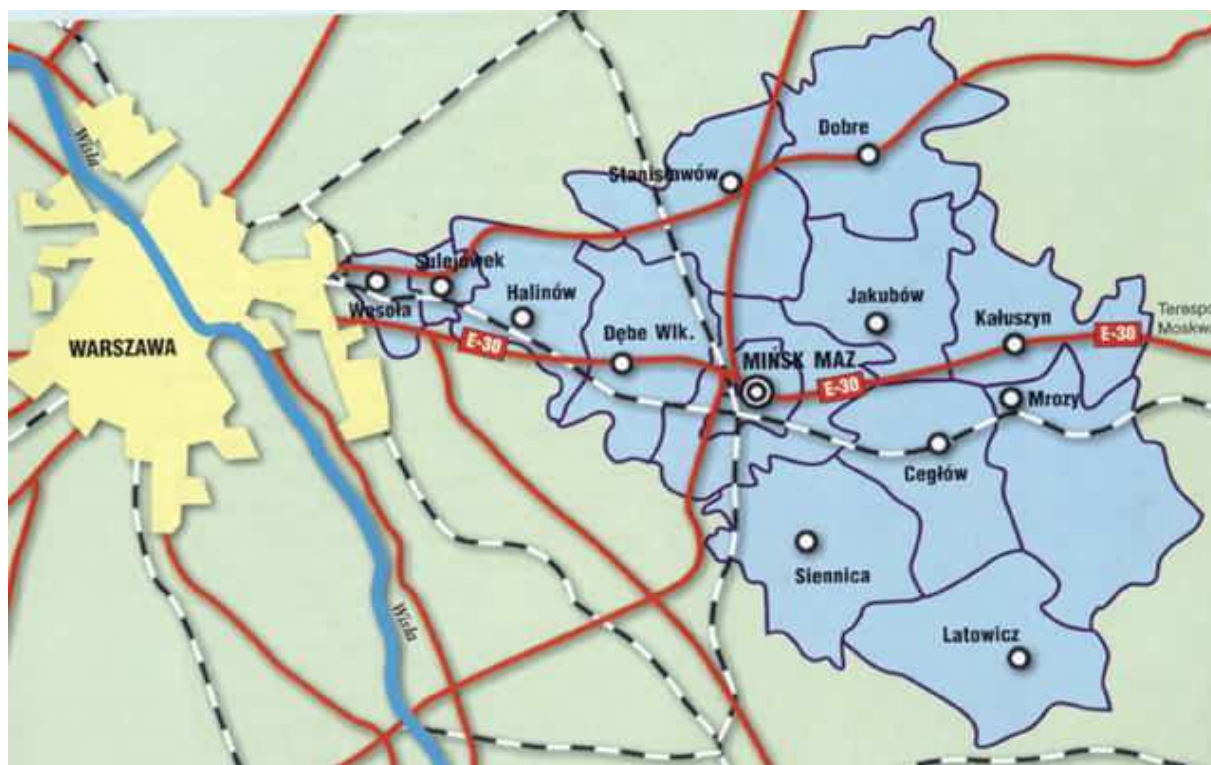
Część I

Ogólna charakterystyka Gminy Dobre

1. Położenie i obszar

Gmina Dobre położona jest w centralo-wschodniej Polsce, jak również województwa mazowieckiego. Pod względem administracyjnym wchodzi w skład powiatu mińskiego. Gmina graniczy z następującymi gminami: Stanisławów, Strachówka, Korytnica, Wierzбно, Kałuszyn i Jakubów, z którymi ma połączenia za pośrednictwem dróg wojewódzkich i gminnych. Odległość Gminy Dobre od Warszawy wynosi 50 km od Mińska Mazowieckiego - 20 km, od Siedlec - 56 km. Przez Gminę przebiegają ważne drogi kołowe:

- wojewódzka - Nr 637 Warszawa - Sulejówek - Stanisławów - Węgrów (w relacji zachód - wschód),
- krajowa Nr 50 Płońsk - Sochaczew - Mszczonów - Góra Kalwaria - Mińsk Mazowiecki - Ostrów Mazowiecka (północno-zachodnia część Gminy).

Na terenie Gminy Dobre znajduje się 41 miejscowości: Adamów, Antonina, Brzozowica, Czarnocin, Czarnogłów, Dobre, Drop, Duchów, Gęsianka, Głęboczyca, Grabniak, Jaczewek, Joanin, Kąty-Borucza, Kobylanka, Makówiec Duży, Makówiec Mały, Marcelin, Młęczin,

Modecin, Nowa Wieś, Nowe Poręby, Osęczyzna, Pokrzywnik, Radoszyna, Rakówiec, Rąbierz Kolonia, Ruda Pniewnik, Rudno, Rudzienko, Rynia, Sączocin, Sołki, Stare Poręby, Świdrów, Walentów, Wólka Czarnogłowska, Wólka Kobyłańska, Wólka Kokosia, Wólka Mlecka, Zdrojówki. Największą miejscowością jest Dobre, zaś najmniejszą - Marcelin.

Powierzchnia Gminy Dobre wynosi 12 485 ha, z tego 8.969 ha stanowią użytki rolne, a 2.434 ha lasy. Jest to Gmina typowo rolnicza, gdzie brak jest większych zakładów produkcyjnych. Bliskość aglomeracji warszawskiej oraz dobre połączenie komunikacyjne powodują, że wielu mieszkańców Gminy podejmuje pracę poza miejscem zamieszkania. Strukturę użytkowania gruntów w Gminie Dobre przedstawia poniższe zestawienie:

	Grunty w ha	% ogółu
Grunty orne	6895	55,2
Sady	12	0,1
Łąki	1531	12,3
Pastwiska	531	4,2
Lasy i grunty leśne	2559	20,5
Pozostałe grunty	957	7,7
Razem:	12485	100,0

Źródło: Dane UG Dobre

2. Ludność

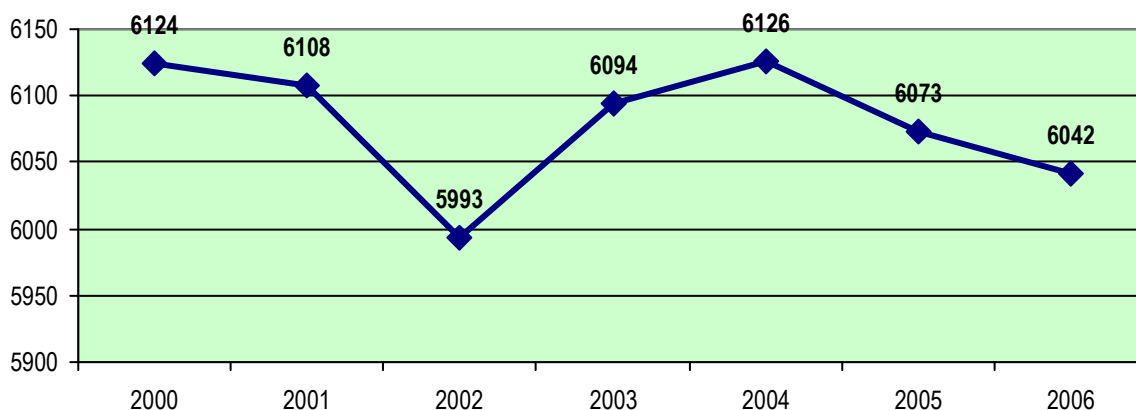
Gminę Dobre zamieszkuje niewiele ponad 6000 osób (z czego w miejscowości gminnej 1520 osób). Podstawowe informacje o sytuacji demograficznej Gminy Dobre w latach 2000-2006 prezentuje poniższe zestawienie:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba ludności ogółem	6124	6108	5993	6094	6126	6073	6042
w tym (w %):							
Kobiety	48,3	48,4	48,5	49	48,8	48,9	48,8
Mężczyźni	51,7	51,6	51,5	51	51,2	51,1	51,2
Dynamika zmian rok 2000=100	100	99,7	97,9	99,5	100,0	99,2	98,7
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	95,4	95,9	94,3	95,3	95,4	95,9	95,6
Liczba ludności ogółem w tym w wieku (w %):	6124	6108	5993	6094	6126	6073	6042
Przedprodukcyjnym	27,6	25,8	24,6	26,1	25,3	25,0	24,0
Produkcyjnym	53,4	55,5	57,0	56,9	57,7	58,0	59,0
Poprodukcyjnym	19,0	18,7	18,4	17,0	17,0	17,0	17,0
Przyrost naturalny	-5	-7	-22	+3	-6	-2	-21

(urodzenia minus zgony)							
Saldo migracji (imigracja minus emigracja)	+9	-9	+7	-1	-10	+4	-9

Źródło: Dane UG Dobre

Liczba ludności Gminy do końca 2002 roku nieznacznie zmniejszyła się, następnie w latach 2003-2004 nieznacznie zwiększyła się, zaś w latach 2005-2006 notowano niewielki jej spadek. W 2006 roku było o 82 mieszkańców mniej niż w 2000 roku, czyli o 1,3%. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zmniejszył się, zaś wzrósł udział ludności w wieku produkcyjnym. Aby nie doprowadzić do wyludniania się Gminy (emigracji w poszukiwaniu pracy, zwłaszcza przez ludzi młodych), konieczne należy dążyć do tworzenia pozarolniczych miejsc pracy, ewentualnie tam gdzie to możliwe ułatwiać mieszkańcom Gminy dojazd do pracy poza jej terenem.

3. Środowisko przyrodnicze

Gmina Dobre leży na granicy dwóch mezoregionów: Równiny Wołomińskiej i Wysoczyzny Kałuszyńskiej. Pod względem morfologicznym zasadnicza część Gminy położona jest na zdenudowanej wysoczyźnie morenowej, zaś część północno-zachodnia na równinie denudacyjnej stożka napływowego. Obszar wysoczyzny morenowej wznosi się na wysokości 150-200 m npm. W południowej części Gminy wyraźne są wzgórza morenowe o wysokości bezwzględnej przekraczającej 200 m npm (rejon wsi Młęczin). Nieliczne wzgórza wydmore występują na zachód i południowy-zachód od wsi Dobre.

Gmina Dobre leży w dorzeczu Bugu. Jej część południowa należy do zlewni rzeki Rządzy, zaś część północna do zlewni rzeki Ossownicy. Doliny rzek są zgłębione od 2 do 5 m poniżej otaczającego terenu. Ich koryta tworzą liczne zakola. Dolinki dopływów tych rzek są płytkie, słabo zaznaczające się w terenie. Inne ciek, stanowiące dopływy wymienionych wyżej dwóch rzek, mają charakter jedynie lokalny. Wśród nich należy wymienić: Pniewiczanka, Świdrowianka, Cienka, Boruczanka, Kobylanka. Sieć drobnych cieków jest

liczna, uzupełniona bogatą siecią rowów i kanałów melioracyjnych. Zbiorniki wodne są nieliczne. Można do nich zaliczyć kompleks stawów we wsi Rudzienko należący do zlewni Rządzy, w południowej części Gminy. Na terenie Gminy znajdują się wody podziemne pochodzące z pierwszorzędowego, trzeciorzędowego i czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Główny poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych na głębokości 20-50 m ppt. Przeciętna ich wydajność wynosi od 10 do 30 m³/godz. Południowo-zachodni fragment Gminy położony jest na obszarze trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych „Subniecka Warszawska - część centralna” o zasobach dyspozycyjnych 0,10 l/s/km². Gmina przewiduje budowę zbiorników retencyjnych o pojemnościach powyżej 1,0 mln m³: trzy na rzece Ossownicy, jeden na rzece Rządzy o pojemności 1,65 mln m³. Ponadto przewiduje się ściśle określenie granic obszaru najwyższej ochrony głównego zbiornika wód podziemnych, obejmującego południowo-zachodnie tereny Gminy oraz określenie zasad gospodarowania na w/w obszarze.

Na terenie Gminy występują udokumentowane złoża surowców ilastych, ceramiki budowlanej o najwyższych zasobach w województwie mazowieckim. W warstwie przypowierzchniowej gruntów dominują utwory gliniaste i piaszczysto-gliniaste. Lokalnie w dnach dolin i obniżeniach występują torfy oraz piaski eoliczne na wydmach.

Lasy zajmują 19,3% powierzchni Gminy, co oznacza, że lesistość jest niska w stosunku do średniej krajowej, która wynosi 27%. Lasy występują nierównomiernie. Dominują w części północno-zachodniej i jedynie tam tworzą większe, zwarte kompleksy. Zwarte kompleksy tworzą lasy wzdłuż dolin rzek: Rządzy i Ossownicy. Na pozostałych obszarach lasy są nieliczne i nie tworzą rozległych kompleksów. Część środkowa Gminy jest prawie bezleśna. W lasach w części północno-zachodniej Gminy dominują siedliska borowe z przewagą boru świeżego, o drzewostanie, w którego skład wchodzi głównie sosna, a tylko sporadycznie brzoza i dąb. Na pozostałych obszarach dominuje typ siedliskowy boru świeżego z gatunkiem dominującym - sosną. W dolinach rzecznych, zagłębieniach i obniżeniach terenu, występują siedliska łągu i olsu. Pod względem gatunkowym dominuje tu olcha. Rzadko spotyka się topolę i wierzbę. Ze względu na niski poziom zalesienia Gminy pożądanym kierunkiem działań byłyby zalesiania. Mogłyby one bezpośrednio przełożyć się na wzmocnienie terenów aktywnych przyrodniczo. Najlepsze warunki do zalesiania występują w północnej części Gminy. Ponad 70% powierzchni lasów to lasy niepaństwowe.

Stan czystości powietrza atmosferycznego jest zadowalający. Jeśli chodzi o wody to jedynie rzeka Rządza objęta jest kontrolą stanu czystości. Punkt pomiarowo-kontrolny znajduje się w Guzowiźnie. Wody badanej rzeki nie zawsze odpowiadały normom, głównie ze względu na zanieczyszczenia bakteriologiczne związane z przekroczeniami w zakresie miana Coli. Według wskaźników fizykochemicznych rzekę zakwalifikowano do III klasy czystości. Gmina postawiła sobie za cel osiągnięcie dla rzeki Rządzy II klasy czystości, utrzymanie dobrego stanu czystości wód Ossownicy oraz ochronę innych, drobnych cieków przed zanieczyszczeniami. Aby ten cel osiągnąć konieczna jest budowa: sieci wodociągów oraz systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków. Niezbędna jest również skuteczna kontrola szamb i dzikich odpływów (przelewów). Z kolei, czystość wód podziemnych w dużej mierze zależna jest od działań prowadzonych w gospodarce ściekowej i rolnej.

Ograniczenie dawek azotu podczas nawożenia, właściwe przygotowywanie przym obornikowych bezpośrednio przyczynia się do ograniczenia skażenia wód związkami azotu. Poprawa jakości wód podziemnych uzależniona jest od działań w zakresie gospodarki ściekowej, przede wszystkim od realizacji systemów kanalizacyjnych i likwidacji dzikich wysypisk odpadów.

Na terenie Gminy funkcjonuje wysypisko odpadów komunalnych w Makówcu Dużym, będące własnością Gminy Dobre. Składowane tam, są w głównej mierze odpady komunalne pochodzące od mieszkańców, podmiotów gospodarczych oraz odpady organiczne pochodzące z hodowli zwierząt. Na terenie Gminy nie występują nielegalne wysypiska śmieci, problemem są jednak wyrzucane na teren lasów, w wyrobiska i na nieużytki odpady stałe. Pomimo tego, że odpady te nie stanowią większego zagrożenia dla środowiska i są systematycznie likwidowane znacząco wpływają na obniżenie walorów estetycznych Gminy.

Charakterystycznym dla Gminy Dobre zagrożeniem ekosystemów jest rozwój budownictwa letniskowego w dolinie rzeki Rządzy i w mniejszym stopniu w dolinie rzeki Ossownicy. Nasilające się zainteresowanie budownictwem letniskowym spowodowało nieodwracalne szkody w lasach porastających dolinę rzeki Rządzy. Funkcjonowanie rzeki, a zwłaszcza jej strefy brzegowej, jako ciągu ekologicznego zostało silnie naruszone. W dolinie rzeki Rządzy rozwój budownictwa letniskowego występuje wzdłuż całej granicy z gminą Stanisławów. W strefie brzegowej rzeki Ossownicy rozwój budownictwa letniskowego występuje w rejonie wsi Makówek i Wólka Kobylańska. W Nowej Ryni zabudowa wkracza na tereny leśne i przyleśne.

4. Dziedzictwo kulturowe

Gmina Dobre ma bogatą przeszłość historyczną datującą się od czasów starożytnych i wczesnośredniowiecznych, posiada również liczne obszary o ciekawych walorach turystycznych i krajobrazowych. Tereny obecnej Gminy Dobre już w X wieku włączone były do państwa piastowskiego. Rozrastająca się szlachta zaściankowa Mazowska leżącego po lewej stronie Wisły pod koniec średniowiecza zaczęła przenosić się na sąsiednie tereny, leżące po prawej stronie Wisły, a szczególnie na Mazowsze północno-wschodnie. Jedną z pierwszych fal kolonizacyjnych miała miejsce w XV wieku, kiedy to lokowano m.in. miasto Mińsk. Proces lokacyjny przybrał na sile w pierwszej połowie XVI wieku i wówczas prawa miejskie otrzymały następujące miejscowości leżące na tym terenie: Stanisławów, Kołbiel, Siennica i Dobre.

Powstanie Dobrego jako miasta było przejawem zmian zachodzących w ówczesnej gospodarce i organizacji miast w tym regionie w pierwszej połowie XVI wieku. Wyrazem tego była lokacja wielu miejscowości, które otrzymały prawa miejskie, w tym Dobre. Stało się to dzięki staraniom ówczesnych właścicieli - Dobrzynieckich, w 1530 roku. Charakterystycznym elementem rozwoju wielkich własności ziemskich było zakładanie miast jako centrów administracyjnych swoich dóbr. Obok czynnika ekonomicznego dużą rolę odgrywała ambicja, chęć podniesienia prestiżu społecznego rodu poprzez posiadanie miasta. Jednym z atutów miasta Dobre było położenie przy międzynarodowym szlaku handlowym łączącym Warszawę z Litwą.

Na terenie Gminy Dobre wartość zabytkową przedstawiają głównie obiekty budownictwa sakralnego, zespoły dworsko-pałacowe oraz w największym stopniu wiejskie obiekty budownictwa drewnianego. Do najciekawszych obiektów zabytkowych można zaliczyć:

- Kościół murowany, lata 1873-1878 (wpis do rejestru pod nr 307) - Dobre,
- Pozostałości parku, druga połowa XIX w. (wpis do rejestru pod nr 452) - Kobylanka,
- Młyn wodny – koniec XIX w, spalony i odbudowany, murowany 1940r., obecnie elektryczny (wpis do rejestru pod nr 285) - Makówiec,
- Dwór drewniano - murowany, druga połowa XIX w. (wpis do rejestru pod nr 300) oraz park, druga połowa XIX w. (wpis do rejestru pod nr 300) - Nowa Wieś,
- Dwór murowany z przełomu XIX/XX w. (wpis do rejestru pod nr 34/189) oraz pozostałości parku z końca XIX w. (wpis do rejestru pod nr 34/189) - Piwki,
- Dwór murowany z 1 połowy XIX w. (wpis do rejestru pod nr 155/652) oraz Park z pierwszej połowy XIX w. (wpis do rejestru pod nr 155/652) - Rudzienko.

Wśród pozostałych obiektów przedstawiających wartość zabytkową znajdujących się na terenie Gminy Dobre na uwagę zasługują: Dobre - szkoła i dzwonnica, Czarnogłów - kaplica, Głęboczyca - zagroda wiejska, Kobylanka - dwór, Młęczin - pozostałości zespołu dworskiego i zagroda wiejska, Nowa Wieś - obory dworskie, Pełkowizna - zespół młyna, Piwki - obora dworska, Rudzienko - zespół dworski, Rynia - zagroda wiejska, Wólka Młęcka - kaplica. Ponadto, na terenie Gminy zachowane są w wielu miejscowościach stare, prezentujące lokalną tradycję architektoniczną budynki mieszkalne. Wśród nich na uwagę zasługują domy we wsiach: Dobre (22), Adamów (1), Czarnogłów (6), Drop (1), Gęsianka Borowa (1), Głęboczyca (5), Kąty Borucza (4), Kobylanka (1), Marcelin (1), Młęczin (2), Modecin (2), Poręby Nowe (5), Poręby Stare (1), Radoszyna (1), Rakówiec (6), Rudzienko (4), Sączocin (3), Sołki (1), Wólka Kobyłańska (1), Wólka Kokosia (4);

W granicach Gminy Dobre, głównie w obrębie doliny Ossownicy, zewidencjonowano 85 stanowisk archeologicznych. Są to między innymi:

- pozostałości obozowiska łowców z przełomu schyłkowego paleolitu i mezolitu w Dobrem,
- pozostałości osad pierwszych rolników z połowy III tysiąclecia p.n.e. w Dobrem i Rakówcu,
- pozostałości kultury trzcienieckiej (XII w. p.n.e.)– znaleziska datowane na II okres Epoki Brązu w Makówcu Dużym,
- ślady osadnictwa z okresu kultury łużyckiej (XIII w. p.n.e.) w Czarnogłowie i Makówcu Dużym,
- ślady osadnictwa z okresu kultury grobów kloszowych (VI w. p.n.e.) w Rakówcu,
- ślady osadnictwa z okresu kultury przeworskiej (III/II w. p.n.e.) w Czarnogłowie, Pełkowiznie i Rakówcu,
- ślady osadnictwa z X-XI w. – 13 stanowisk, najciekawsze w Dobrem, Makówcu Dużym i Rudkach,
- osada wczesnośredniowieczna w Makówcu Dużym oraz pozostałości XVII-wiecznej huty szkła w Piwkach.

5. Gospodarka lokalna i turystyka

Głównym sektorem gospodarki Gminy Dobro to produkcja rolnicza nastawiona przede wszystkim na produkcję mleka i trzody chlewnej. W produkcję tą zaangażowana jest większość mieszkańców Gminy, dla których stanowi ona podstawowe źródło utrzymania.

Obecnie, obszar użytków rolnych w Gminie Dobro wynosi 8.969 ha, co stanowi 71,83 % ogółu obszaru Gminy. Na terenie Gminy funkcjonuje 1126 gospodarstw rolnych, których liczbę i strukturę obszarową prezentuje poniższe zestawienie:

Powierzchnia w ha	Liczba gospodarstw rolnych	Udział procentowy
0,5-1	45	4,0
1-2	150	13,3
2-5	222	19,7
5-7	220	19,6
7-10	237	21,0
10-15	160	14,2
15 i więcej	92	8,2
Razem:	1126	100,0

Źródło: Dane UG Dobro

Pod względem klas bonitacyjnych w Gminie Dobro przeważają zdecydowanie gleby słabe. Grunty klasy IVa i IVb stanowią 37,3% ogółu gruntów ornych, grunty klasy V i VI - aż 57%, zaś grunty IIIa i IIIb - 5,7%. Na terenie Gminy nie występują grunty klasy I i II. Większe powierzchnie najlepszych w skali Gminy gleb, kompleksów żyniego bardzo dobrego i dobrego występują w jej południowo-wschodniej części - wsie: Czarnogłów, Wólka Czarnogłowska, Adamów, Młęczin, na południe od Dobrego w rejonie Brzozowicy i w części wschodniej - wsie: Nowa Wieś, Sochocin, Świdrów. Na pozostałym obszarze Gminy przeważają grunty kompleksu żyniego słabego i bardzo słabego. W strukturze zasiewów w Gminie Dobro, dominują zboża (żyto, owies, mieszanki zbożowe) i ziemniaki. Plony zbóż kształtują się na poziomie 22 q/ha, zaś ziemniaków 169 q/ha. Wiele gospodarstw rolnych nastawionych jest na produkcję trzody chlewnej i bydła.

Rolnictwo jeszcze długo pozostanie podstawową formą aktywności mieszkańców Gminy Dobro. Jednak już z przedstawionych powyżej danych wynika, że nie jest ono w stanie zapewnić pracy wszystkim. Znaczna część osób związanych z rolnictwem już teraz łączy pracę w gospodarstwie rolnym z pracą zarobkową poza nim i niewątpliwie będzie to musiała robić nadal. Osoby chcące podjąć zatrudnienie poza rolnictwem powinny uzyskać wsparcie ze strony Gminy, jak i Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim tak, aby mogły swobodnie przekwalifikowywać się do zajęć pozarolniczych.

Na terenie Gminy Dobro zlokalizowane są następujące zakłady związane z rolnictwem, leśnictwem i przetwórstwem spożywczym oraz zakłady produkcyjne i usługowe:

- Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy - Dobro,
- Spółdzielnia Kółek Rolniczych - Dobro,

- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna - Rudzienko,
- Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska - Dobre,
- „Wienerberger” Zakład Produkcji Cegły - Rudzienko,
- Stacje paliw: PKN Orlen - Dobre, stacja gazowa - Dobre, stacja gazowa - Poręby Nowe,
- „Belpol” Zakład Meblowy - Poręby Nowe,
- „Dobre” Zakład Mięсны - Świdrów,
- „Rafplast” Produkcja i sprzedaż okien PCV - Dobre
- „Bags” Przewóz osób - Dobre,
- Piekarnia - Dobre,
- Zakład Piekarniczo-Cukierniczy - Dobre,
- Hurtownia Materiałów Budowlanych, Transport Międzynarodowy - Poręby Nowe,
- Zakład Stolarski - Dobre,
- Agroturystyka - Krystyna i Adam Uczyńscy - Rąbiesz Kolonia,
- Agroturystyka – Sławomir Sobiepanek Głębozczyca
- Gastronomia: Józef Muszyński - Dobre, Mirosław Jurek - Dobre,
- Inne: Dom Opieki dla Osób Starszych - Makówiec Mały, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zgoda” - Dobre, Apteka - Dobre.
- Firma Handlowo Usługowa „DOMET”
- Hurt Detal , Art. Rolno Spożywcze
- Skład Opału w Dobrem
- Na terenie Gminy występuje duża liczba sklepów różnych branż w liczbie 43 w tym w samym Dobrem 20 i 23 na terenie Gminy.
- Występuje dużo zakładów usługowych różnych branż .

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Urzędzie Gminy Dobre

2000r.	2001r.	2002r.	2003r.	2004r.	2005r.	2006r.
275	272	270	263	242	239	237

Źródło: Dane UG Dobre

Na terenie Gminy Dobre w końcu 2006 roku zarejestrowanych było 237 podmiotów. Według podziału na branże, większość z nich to niewielkie podmioty handlowo-usługowe, bądź drobne zakłady wytwórcze zatrudniające po kilka osób.

Ze względu na swoje położenie Gmina Dobre ma potencjalnie szansę rozwijać turystykę, szczególnie turystykę wiejską, agroturystykę i turystykę krajoznawczą. Silnym atutem Gminy w zakresie rozwoju turystyki są:

- atrakcyjne położenie - dotyczy to szczególnie obszarów wzdłuż rzek przepływających przez Gminę, co stanowi też duży potencjał rozwojowymi w tym zakresie,
- położenie w bliskim sąsiedztwie aglomeracji warszawskiej

Na terenie Gminy występują atrakcyjne obszary do uprawiania turystyki rowerowej i konnej, a także występują atrakcyjne miejsca pod budownictwo letniskowe. W miejscowości Młęczyn funkcjonuje stadnina koni, która świadczy usługi jeździeckie, przejażdżki konne i dorożką. Właściciel - Białkowska Anna Katarzyna.

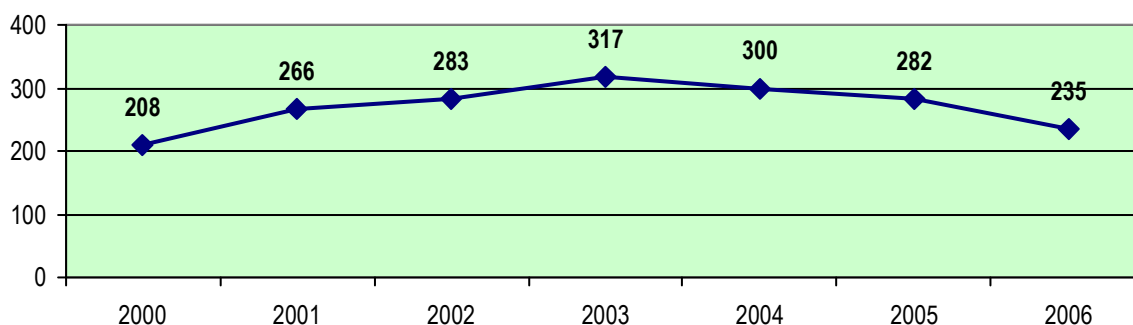
W ostatnich latach następuje znaczny rozwój budownictwa letniskowego i całorocznego w dolinie rzeki Rządzy (wzdłuż granicy z Gminą Stanisławów) i w mniejszym stopniu w dolinie rzeki Ossownicy (w rejonie wsi Makówiec i Wólka Kobylańska) oraz w Nowej Ryni. Obecnie jest ok. 3 tysiące domów letniskowych, z których część użytkowana jest przez cały rok.

W Gminie brakuje specjalistycznego ośrodka zajmującego się sportem i rekreacją. Bazę tej działalności stanowią szkolne boiska sportowe. Takie zaplecze sportowe jest jednak niewystarczające i nie jest na odpowiednim poziomie technicznym. Istnieje potrzeba stworzenia nowych obiektów sportowych, podniesienia standardu już istniejących i ich należytego zagospodarowania. Brak jest także infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w postaci: schronisk, pól namiotowych, plaż strzeżonych, kortów tenisowych, ścieżek rowerowych, tras turystycznych i placówek gastronomicznych.

6. Bezrobocie

Zmiany w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych i stopę bezrobocia w Gminie Dobre w latach 2000-2006 prezentują poniższe wykresy.

Liczba bezrobotnych w Gminie Dobre w latach 2000-2006

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Dobre wzrastała do końca 2003 roku, a począwszy od 2004 roku systematycznie maleje. Przeważającą grupę wśród ogółu bezrobotnych w Gminie stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym oraz bez wykształcenia. Grupa ta stanowi ok. 70% ogółu bezrobotnych. W znacznym stopniu problem bezrobocia dotyka również osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (ok. 20% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych). Bezrobocie jest przyczyną występowania typowych, niekorzystnych skutków, głównie w postaci:

- utraty kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne,
- spadku dochodów rodzin i rozszerzania się kręgów ubóstwa w społeczeństwie,
- degradacji moralnej i psychicznej osób pozostających bez pracy - wzrostu poczucia

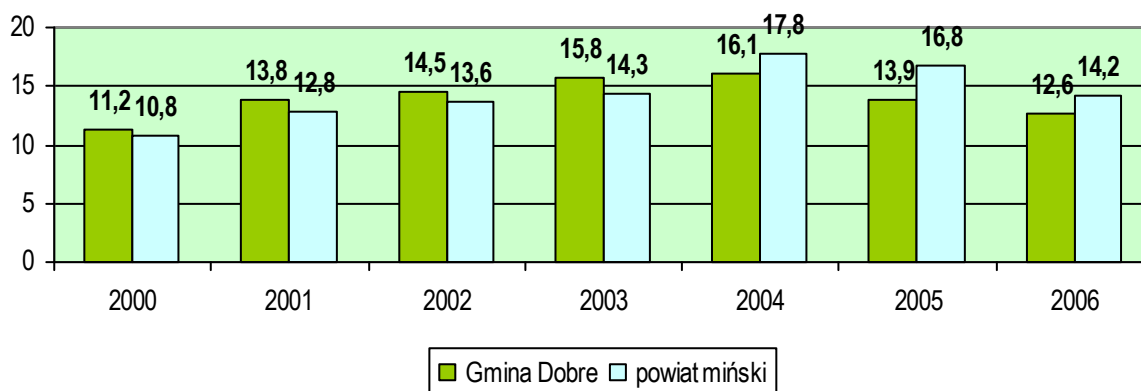

beznadziejności, pesymizmu i poczucia społecznej bezużyteczności,

- wzrostu niekorzystnych zjawisk patologii społecznej,
- znacznego wzrostu kosztów materialnych związanych z utrzymaniem bezrobotnych oraz służb zajmujących się ich problemami i obsługą (pomoc społeczna).

Oczywiste jest, że nie wszyscy bezrobotni w rzeczywistości chcą podjąć prace, czy stworzyć sobie stanowisko pracy. Część z nich posiada dochody z pracy w szarej strefie, części zaś status bezrobotnego z różnych powodów odpowiada, niektórzy znajdują zatrudnienie okresowe. Niewątpliwie jednak, przedstawione powyżej dane wskazują na spore nadwyżki siły roboczej na terenie Gminy Dobre.

Stopa bezrobocia w Gminie Dobre na tle powiatu mińskiego w latach 2000-2006

Źródło: Obliczenia częściowo własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim i Urzędu Gminy Dobre

Stopa bezrobocia w Gminie Dobre była do końca 2003 roku wyższa niż przeciętna dla powiatu mińskiego, zaś począwszy od 2004 roku kształtuje się niższym poziomie.

7. Infrastruktura społeczna

Liczba i zakres działania instytucji świadczących usługi dla ludności - placówek oświatowo - wychowawczych, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury i sztuki, sportu i rekreacji jest podstawowym czynnikiem wpływającym na poziom życia mieszkańców.

Oświata i wychowanie

Gmina Dobre jest organem prowadzącym dla następujących placówek oświatowo-wychowawczych:

- Szkoła Podstawowa im. Konstantego Laszczki w Dobrem (326 uczniów + 42 uczniów w 2 oddziałach przedszkolnych),
- Szkoła Podstawowa im. Piotra Wysockiego w Dropiu (74 uczniów + 7 uczniów w oddziale przedszkolnym),

- Szkoła Podstawowa im. Janka Krasickiego w Młęczynie (53 uczniów + 11 uczniów w oddziale przedszkolnym),
- Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Dobrem (251 uczniów).

Ponadto na terenie Gminy funkcjonuje Przedszkole w Dobrem, do którego uczęszcza 25 dzieci. Zajęcia odbywają się w grupie mieszanej 3, 4 i 5-latków. Przedszkole organizuje również zajęcia dodatkowe, opłacane przez rodziców, z rytmiki i języka angielskiego. Od września 2007 roku rozpoczęło działalność prywatne przedszkole „Promyk”, do którego uczęszcza 60 dzieci.

Obsługą finansowo-administracyjną szkół i placówek oświatowych podległych Gminie zajmuje się Gminny Zespół Obsługi Administracyjny Szkół.

W Szkole Podstawowej w Dobrem obowiązkowym językiem obcym jest język angielski. Ponadto w ramach pracy pozalekcyjnej prowadzone są zajęcia z języka angielskiego oraz następujące koła zainteresowań: matematyczne, polonistyczne, informatyczne dla uczniów klas II i III oraz Szkolny Klub Sportowy. Prowadzone są zajęcia wyrównawcze dla uczniów mających trudności w nauce, oraz zajęcia rewalidacyjne dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Uczniowie mają zapewnioną opiekę logopedy i pedagoga szkolnego. W Szkole Podstawowej w Dropiu, w ramach pracy pozalekcyjnej, nieodpłatnie prowadzone są koła zainteresowań: informatyczne, matematyczne, muzyczno-ruchowe, recytatorsko-teatralne, plastyczno-techniczne, czytelnicze i sportowe. Zajęcia wychowania fizycznego prowadzone są w przystosowanej do tego celu auli szkolnej. Szkoła Podstawowa w Młęczynie posiada własną bibliotekę i salę gimnastyczną. Prowadzone są zajęcia pozalekcyjne w kołach zainteresowań: koło przyjaciół biblioteki, koło dziennikarskie, koło przyrodnicze „Pszczółki”. Gimnazjum w Dobrem posiada bibliotekę (2800 woluminów), świetlicę oraz salę gimnastyczną z siłownią. W ramach pracy pozalekcyjnej prowadzone są koła zainteresowań: polonistyczne, informatyczne, matematyczne, chemiczne, geograficzne, plastyczne, SKS, szkolne koło PCK. Wydawana jest również gazetka szkolna.

Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego odbywa się poza terenem Gminy Dobro, głównie w mieście Mińsk Mazowiecki.

Ochrona zdrowia

Zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców, w tym sprawy ochrony zdrowia. zadaniem gminy jest więc zabezpieczenie dostępności do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i ginekologii oraz stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (§ 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 października 2001r. w sprawie zasad i warunków, jakim powinien odpowiadać minimalny plan zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej - Dz.U. 01.121.1315).

Świadczenia zdrowotne w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Gminy Dobro zapewnia Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Dobrem. SP ZOZ zapewnia opiekę zdrowotną dla około 5 525 pacjentów. Ośrodek obsługiwany jest przez lekarza rodzinnego, lekarza internistę (½ etatu), lekarza pediatrę i lekarza stomatologa i 1 pomoc stomatologiczną. Posiada gabinet pielęgniarski z 3 pielęgniarkami (2 ½ etatu).

Specjalistyczną opiekę zdrowotną dla mieszkańców Gminy zapewnia Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Mińsku Mazowieckim. Szpital dysponuje bazą 296 łóżek. Zapewnia on opiekę na 6 oddziałach: kardiologiczno-internistycznym, dziecięcym, noworodkowym, ginekologiczno-położniczym, chirurgicznym i intensywnej terapii. Badania specjalistyczne prowadzone są przez następujące pracownice: diagnostyki laboratoryjnej, RTG, USG, mammografii, fizykoterapii i rehabilitacji, Holtera oraz gastrokopii. Ponadto w ramach SP ZOZ działa pogotowie ratunkowe oraz poradnie specjalistyczne.

Na terenie Gminy Dobro działa ponadto jeden prywatny gabinet lekarski oferujący opiekę specjalistyczną (ginekologia).

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 02.147.1231), również prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest zadaniem własnym gminy. Zadania te realizuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dobrem. Podejmuje ona zarówno działalność profilaktyczną, finansuje koszty terapii uzależnienia od alkoholu jak również udziela pomocy rodzinom z problemem alkoholowym.

Opieka społeczna

Na terenie Gminy Dobro realizacją lokalnej polityki społecznej zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS). W ośrodku zatrudniony jest kierownik i 2 pracowników socjalnych. GOPS realizuje zadania własne i zlecone gminie mające na celu poprawę poziomu życia osób i rodzin.

Praca socjalna nakierowana jest na pomoc, osobom i rodzinom wymagającym pomocy, we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenia warunków do życiowego usamodzielniania osób objętych pomocą. Pracownicy socjalni starają się zapobiegać marginalizacji osób i grup oraz przeciwdziałać negatywnym zjawiskom w środowisku lokalnym.

Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w Gminie Dobro

2000r.	2001r.	2002r.	2003r.	2004r.	2005r.	2006r.
419	377	489	512	455	354	352

Źródło: Dane GOPS w Dobrem

Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dobro

2000r.	2001r.	2002r.	2003r.	2004r.	2005r.	2006r.
1043	1017	1198	1331	1129	954	993

Źródło: Dane GOSP w Dobrem

Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu mieszkańców Gminy

2000r.	2001r.	2002r.	2003r.	2004r.	2005r.	2006r.
17,0	16,7	20,0	21,8	18,4	15,7	16,4

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GOSP i UG Dobro

Kultura i sztuka

W Gminie Dobro funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury (GOK), który w ramach swej działalności prowadzi orkiestrę dętą, koło taneczne, plastyczne i komputerowe, udostępnia mieszkańcom dostęp do Internetu, prowadzi rozgrywki tenisa stołowego i naukę języka angielskiego. W Gminnym Ośrodku Kultury znajduje się muzeum artysty rzeźbiarza - Konstantego Laszczki, urodzonego we wsi Makówiec Duży, gdzie prowadzone są tzw. lekcje muzealne. Corocznie GOK jest współorganizatorem Dożynek Gminnych oraz Dni Dobrego.

Realizacją zadań własnych Gminy w zakresie oświaty i kultury zajmuje się również Gminna Biblioteka Publiczna w Dobrem. Biblioteka świadczy usługi dla 1058 czytelników. Biblioteka zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańców Gminy, służy zaspokajaniu i rozwijaniu ich potrzeb czytelniczych i informacyjnych oraz upowszechnianiu wiedzy i kultury w gminie. W swoich zasobach posiada 14 828 woluminów literatury pięknej, popularnonaukowej oraz lektur szkolnych.

Na terenie Gminy Dobro nie ukazują się żadne tytuły prasy lokalnej. Jednak w trakcie prowadzonych spotkań z mieszkańcami Gminy wyrażali oni duże zainteresowanie ożywieniem komunikacji pomiędzy Władzami Gminy i mieszkańcami. Wydawanie regularnego, bezpłatnego miesięcznika informującego o działaniach Władz Gminy wydaje się być tutaj dobrym rozwiązaniem.

Bezpieczeństwo publiczne

Jednym z negatywnych skutków transformacji systemowej, przeobrażania struktury społecznej oraz spadku poziomu życia wielu mieszkańców i rodzin w kraju jest wzrost fali przestępczości oraz zjawisk patologicznych.

Na terenie Gminy Dobro funkcjonuje Komisariat Policji, który swoim zasięgiem działania obejmuje również Gminy Stanisławów i Jakubów. Z danych statystycznych wynika, że dominującymi typami przestępstw na terenie Gminy Dobro są: kradzieże w łamaniu (do mieszkań, samochodów i domów letniskowych), kradzieże mienia oraz przestępstwa drogowe (głównie jazda w stanie nietrzeźwym). Należy podkreślić że w ostatnich latach nastąpił znaczny wzrost wykrywalności przestępstw w Komendzie Policji w Dobrem. Przykładowo, dzięki dobrej pracy policji oraz współpracy ze społecznością lokalną udało się doprowadzić do ograniczenia kradzieży z włamaniem do domków letniskowych.

Na terenie Gminy Dobro występuje zróżnicowane zagrożenie pożarowe, co związane jest głównie z:

- prowadzoną działalnością gospodarczą, w tym rolniczą,
- zasobami leśnymi występującymi przede wszystkim w sąsiedztwie pól uprawnych (wypalanie traw).

Głównymi przyczynami pożarów są: użytkowanie pomieszczeń i obiektów niezgodnie z przeznaczeniem, przeróbki instalacji elektrycznej oraz pogarszający się stan budynków oraz instalacji elektrycznej. Do szczególnie niebezpiecznych należą pożary budynków gospodarczych i inwentarskich na terenach wiejskich, gdzie zachodzi konieczność ewakuacji zwierząt i mienia w przyszłości dodatkowym zagrożeniem może być wzrost ruchu drogowego

i towarowego, głównie przewóz środków niebezpiecznych, przez teren Gminy. Na terenie Gminy Dobre działa dziewięć jednostek Ochotniczych Staży Pożarnych: Brzozownica, Czarnogłów, Dobre, Młęczin, Nowa Wieś, Poręby Nowe, Rudzianko, Rynia, Sołki. Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego jest włączona jednostka z Dobrego.

8. Infrastruktura techniczna

Drogi i komunikacja publiczna

Gmina Dobre posiada w swoich granicach drogi: krajową, wojewódzką, powiatowe i gminne. Droga wojewódzka Nr 637 jest główną arterią komunikacyjną zapewniającą połączenia zewnętrzne Gminy, jak również stanowi podstawę połączeń wewnątrzgminnych. Drogi powiatowe przebiegające przez teren Gminy, to:

- Nr 36219 - Dobre - Borucza, obsługuje północno-zachodnią część Gminy - ma bezpośrednie połączenie z drogą krajową Nr 50,
- Nr 36220 - Dobre - Rynia - Księżyki (gm. Strachówka), obsługuje północną część Gminy - stanowi połączenie z drogą krajową Nr 50 i gminą Strachówka,
- Nr 63222 - Radoszyna - Drop - Sączocin - Nowa Wieś, obsługuje wschodnią część Gminy - biegnie do granicy z gminą Wierzbno,
- Nr 36223 - Radoszyna - Kobylanka - Walentów, obsługuje północną część Gminy,
- Nr 36225 - Dobre, obsługuje wieś Dobre - stanowi odcinek drogi wojewódzkiej Nr 637 przed wybudowaniem obwodnicy,
- Nr 36226 - Dobre - Rudno - Wólka Czarnogłowska, obsługuje południowo-wschodnią część Gminy,
- Nr 36227 - Dobre - Rudzienko - Jakubów, obsługuje południową część Gminy,
- Nr 36228 - Rudzienko - Rakówiec - Gęsianka, obsługuje południowo-zachodnią część Gminy,
- Nr 36229 - Sokóle (gm. Stanisławów) - Gęsianka - Młęczin - Kamionka (gm. Jakubów), obsługuje południową część Gminy na kierunku wschód-zachód,
- Nr 36304 - Walentów - Brzeźnik (gm. Wierzbno), stanowi połączenie z gminą Wierzbno,
- Nr 36308 - Kamionka (gm. Jakubów) - Czarnogłów - Wyględówek (gm. Wierzbno), obsługuje połączenia z gminami: Wierzbno i Jakubów dla niewielkiego obszaru Gminy Dobre.

Pozostałe drogi to drogi gminne.

Na łączną długość dróg publicznych w Gminie Dobre - 47,0% to drogi o nawierzchni utwardzonej. Drogi ponadgminne przebiegające przez teren Gminy w 100% posiadają nawierzchnię twardą. Spośród ogólnej długości dróg gminnych (95,092 km) zaledwie 11,1% to drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (bitumiczna, betonowa), 44,2% to drogi twarde o nawierzchni nieulepszonej (brukowa, żwirowa), zaś 44,7% to drogi gruntowe. Problemem jest zły stan techniczny dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich, które bezpośrednio odpowiadają za komunikację wewnątrzgminną. Konieczna jest ich pilna modernizacja. Problemem dla mieszkańców Gminy są braki w infrastrukturze okołodrogowej. Obserwuje się niewystarczającą ilość chodników oraz ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych,

przez co ruch pieszy i rowerowy na niektórych odcinkach z konieczności odbywa się na jezdniach, co stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu drogowego i mieszkańców.

Obsługa komunikacyjna ludności zabezpieczona jest komunikacją publiczną (autobusową), w zakresie której usługi świadczy PKS Mińsk Mazowiecki, Dobre oraz prywatny przewoźnik firma "BAGS" z Dobrego. Do siedemnastu wsi położonych w odległości 3 km od głównych tras komunikacyjnych nie dociera żadna komunikacja autobusowa, pomimo tego, że do wsi i przez wieś przebiegają drogi utwardzone. PKS Mińsk Mazowiecki obsługuje 25 wsi, firma "BAGS" świadczy usługi komunikacyjne na trasie Dobre - Mińsk Mazowiecki - Warszawa, obsługując jedynie trzy miejscowości z terenu Gminy: Dobre, Rudzienko i Młęcin. PKS Dobre obsługuje miejscowości Gminy położone na trasie Węgrów - Warszawa. W związku z tym Gmina ma dobre połączenia z Warszawą i Węgrowem. Z miejscowości gdzie nie kursuje komunikacja autobusowa dzieci do szkoły dowożone są autobusem i mikrobusem szkolnym. Oba te pojazdy stanowią własność Gminy.

Zaopatrzenie w wodę

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w gminie na koniec listopada 2007 roku to 64,4 km, z czego 35,8 km stanowią połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych. Zaopatrzenie w wodę mieszkańców Gminy Dobre odbywa się z ujęć wód głębinowych służących zbiorowemu zaopatrzeniu ludności w wodę oraz studni kopalnych. Na terenie Gminy funkcjonują trzy stacje wodociągowe w miejscowościach: Dobre, Czarnogłów i Młęcin.

Zaopatrzenie w wodę poszczególnych miejscowości w Gminie Dobre

Lp.	Miejscowość	Długość sieci w km	Długość przyłączy w km	Liczba odbiorców
1	Dobre	9,5	9,8	406
2	Zdrojówki	1,5	0,5	13
3	Wólka Kokosia	2,2	1,5	43
4	Antonina	1,7	1,0	26
5	Walentów	4,8	1,6	46
6	Czarnogłów	2,2	1,1	46
7	Pokrzywnik	0,9	0,5	15
8	Wólka Czarnogłowska	2,3	0,7	18
9	Duchów	1,7	0,6	16
10	Rudno	5,2	1,1	30
11	Rąbierz Kolonia	4,3	1,0	26
12	Rudzienko	5,9	2,4	82
13	Grabniak	4,1	0,6	15
14	Poręby Nowe	3,3	2,1	74
15	Młęcin	3,6	3,3	110
16	Osęczyzna	6,5	5,4	91
17	Kobylanka	2,5	1,1	31
18	Sołki i Czarnocin I	2,2	1,5	65
Razem		64,4	35,8	1153

Źródło: Dane UG Dobre

Wodociągi w miejscowościach Czarnogłów i Dobre zostały połączone i tworzą wspólny system wodociągowy współpracujący ze sobą.

Gmina Dobre kontynuuje prace związane z budową wodociągów zbiorowych w:

- I etap: Sieć wodociągowa z przyłączami w miejscowościach: Czarnocin, Drop, Joania, Brzozowica, Głęboczycza, Rynia, Wólka Kobyłańska oraz część Makówca Dużego, Poręby Stare, Adamów.
- II etap: Przepompownia sieciowa w miejscowości Sączocin.
Sieć wodociągowa z przyłączami w miejscowościach: pozostała część Makówca Dużego, Makówiec Mały, Sączocin, Nowa Wieś, Marcelin, Świdrów.
- III etap: Sieć wodociągowa z przyłączami w miejscowościach: Modęcin, Radoszyna, Jaczewek, Ruda Pniewnik.
- IV etap: Sieć wodociągowa z przyłączami w miejscowościach: Kąty Borucza, Rakówiec, Wólka Młęcka, Gęsianka Borowa.

Na terenie Gminy istnieją również indywidualne ujęcia wód głębinowych. Posiadają one dokumentację hydrogeologiczną i zatwierdzone zasoby wodne w kategorii "B". Są one zlokalizowane na terenie następujących wsi: Rudzienko (studnia nr 1- dla potrzeb Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej, studnia nr 2 - dla potrzeb Gorzelni - nadwyżki wody przekazywane są miejscowej ludności), Drop (dla potrzeb Szkoły Podstawowej), Poręby Nowe (dla potrzeb firmy BELPOL), Brzozowica (dla potrzeb wodociągu wiejskiego). Pozostali mieszkańcy Gminy zaopatrują się w wodę ze studni kopalnych, które jednak nie zapewniają odpowiedniej jakości wody do picia. Najczęściej nie posiadają one żadnej izolacji od wód powierzchniowych i ścieków gospodarczych.

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Dobre na koniec 2006 roku to - 4,9 km. sieci kanalizacyjnej oraz 3,1 km połączeń do budynków. W 2005r. została oddana do użytku gminna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Dobre, która jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną typu „ECOLO_CHIEF” o maksymalnej przepustowości 175 m³ na dobę. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki pochodzące z terenu miejscowości Dobre i obsługuje równoważną liczbę mieszkańców RLM=1590. Oczyszczalnia pracuje w oparciu o technologię niskoobciążonego osadu czynnego wraz z tlenową stabilizacją osadu. Po osiągnięciu docelowej przepustowości, oczyszczalnia ma możliwość rozbudowy o następny etap o przepustowości również 175 m³/dobę. Pozostali mieszkańcy Gminy korzystają z lokalnych układów kanalizacji odprowadzających ścieki do zbiorników bezodpływowych, które opróżniane są okresowo.

W związku z tym, że system odprowadzania i oczyszczania ścieków jest niewystarczający, Władze Gminy przewidują budowę dwóch systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków dla poszczególnych zespołów obszarów strefy osadniczej. Zakłada się system kanalizacji zbiorczej wraz z rozbudową gminnej oczyszczalni ścieków w miejscowości Dobre, realizowany w trzech etapach:

I etap: budowa sieci kanalizacyjnej we wsi Dobre,

II etap: budowa sieci kanalizacyjnej we wsiach: Wólka Kokosia, Poręby Nowe, Zdrojówki, Antonina,

III etap: rozbudowa oczyszczalni ścieków i budowa sieci kanalizacyjnej we wsiach: Rąbierz Kolonia, Głębczyca, Brzozowica, Walentów, Rudzienko, Młęczin, Osęczyzna oraz północna strona Gminy.

W miejscowościach nie objętych zbiorczym systemem sieci kanalizacyjnej, planuje się indywidualne systemy kanalizacyjne z przydomowymi oczyszczalniami ścieków lub szczelnymi zbiornikami na działkach, z których nieczystości będą okresowo wywożone do punktów zlewnych oczyszczalni gminnej.

Na terenie Stacji Paliw Płynnych w Dobrem znajdują się urządzenia służące do podczyszczania ścieków deszczowo-przemysłowych odprowadzanych z terenu stacji do rowu melioracyjnego.

Gospodarka odpadami

Gmina Dobre posiada urządzone składowisko odpadów stałych w Makówcu Dużym. Składowisko zostało oddane w 1996 roku i przewidziane zostało do eksploatacji przez okres 12 lat. Ilość odpadów wywożonych na składowisko wynosi 3250 m³/rok. Parametry techniczne wysypiska przedstawiają się następująco:

- powierzchnia całkowita- 0,68 ha,
- powierzchnia dna niecki- 0,32 ha,
- chłonność- 17300 m³,
- odprowadzanie ścieków do zbiornika o pojemności- 49 m³.

Teren składowiska jest ogrodzony. Ze względu na to, że składowisko tylko od strony północno-wschodniej otwarte jest na pola uprawne wsi Świdrów, przyjęto utworzenie od tej strony wysypiska, 100-metrowej wskaźnikowej strefy oddziaływania. Strefa powoduje występowanie ograniczeń w stosowaniu upraw rolnych oraz wykorzystania terenu rolniczego. W 2008 roku Składowisko Odpadów Komunalnych w Makówcu Dużym zostanie zamknięte (po 12 latach eksploatacji). W następnych latach przewiduje się przeprowadzenie jego rekultywacji- planujemy pokrycie kosztów rekultywacji z pozyskanych dotacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i innych środków (w tym środków własnych). Zgodnie z wymogami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jak również ustawy o odpadach, Gmina Dobre prowadzi zorganizowany system gospodarki odpadami. Przewiduje się dalszy wzrost ilości odzyskiwanych odpadów, oraz zmniejszenie składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

Gaz sieciowy

Przez teren Gminy Dobre przebiega rurociąg gazowy magistralny wysokiego ciśnienia - 700 relacji Hołowczyce - Rembelszczyzna. W porozumieniu z Mazowieckim Okręgowym Zakładem Gazownictwa w Warszawie została stworzona „Koncepcja programowa gazyfikacji Gminy Dobre”. Zgodnie z założeniami koncepcji, źródło zasilania dla Gminy stanowić będzie gazociąg wysokiego ciśnienia □700 relacji Hołowczyce - Rembelszczyzna poprzez gazociąg lokalny Rudno - Korytnica - Stoczek ze stacją redukcyjno-pomiarową we wsi Rudno. Koncepcja zakłada objęcie wszystkich terenów zwartej zabudowy wiejskiej siecią gazu

ziemnego. Gaz będzie wykorzystywany na cele grzewcze w budownictwie mieszkaniowym zorganizowanym oraz obiektach użyteczności publicznej. Na koniec 2003 roku długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej wynosi - 11679 mb, a długość połączeń prowadzących do firmy Wienerberger wynosi - 3000 mb.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie Gminy Dobre budynki ogrzewane są indywidualnie oraz przez kotłownie lokalne. W miejscowości Dobre, kotłownie lokalne znajdują się na terenie: Spółdzielni Mieszkaniowej „Zgoda”, Ośrodka Zdrowia i Urzędu Gminy. Kotłownie opalane są przeważnie węglem kamiennym, olejem lub gazem płynnym. Domy wolnostojące ogrzewane są piecowo przy użyciu węgla kamiennego oraz drewna. Nowe budynki powstające na terenie Gminy ogrzewane będą indywidualnie. Kotłownie lokalne przewiduje się jedynie dla budownictwa mieszkaniowego zorganizowanego. Możliwość gazyfikacji gminy, pozwala w przyszłości wykorzystanie gazu na cele grzewcze. Należy przewidzieć budowę kotłowni z dostosowaniem kotłów na gaz, a także modernizację istniejących w celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez teren Gminy Dobre przebiegają tranzytowo dwie elektroenergetyczne jednotorowe linie o najwyższym napięciu:

- linia 400 kV – relacji „Miłosna 400/220/110 kV – Nur – Białystok” po uruchomieniu w okolicach Białegostoku stacji 400/110 kV oraz wykonaniu połączeń z Litwą oraz stacjami 400/110 kV na północy Polski realizować będzie funkcje przesyłowe o zasięgu europejskim,
- linia 220 kV – relacji „Miłosna 400/220/110 kV – Elektrownia Ostrołęka”, stanowi ona ważny element w przeważaniu energii o napięciu 220 kV do poziomu energii wysokiego napięcia 110 kV, które jest napięciem rozdzielczym, stanowiącym własność Zakładów Energetycznych.

Linie te stanowią element krajowego systemu sieci przesyłowych, należących do Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. i są w dobrym stanie technicznym. W pobliżu tych linii istnieją pewne ograniczenia w możliwości lokalizacji obiektów kubaturowych.

Na terenie Gminy Dobre nie występują urządzenia wysokiego napięcia 110 kV oraz źródła energii elektrycznej średniego napięcia 15 kV. Dlatego Gmina zasilana jest ze źródeł zewnętrznych, jak:

- stacje transformatorowo-rozdzielcze 110/15 kV w Mińsku Mazowieckim i Mrozach,
- stacja 110/15 kV w Tuszczu.

Obydwie stacje są w dobrym stanie technicznym, mają duże zapasy mocy ale ich duża odległość od centralnych i północnych rejonów gminy jest przyczyną dużych strat przesyłu energii oraz częstych awarii. Dlatego w przyszłości istnieje potrzeba budowy na terenie Gminy stacji 220/15 kV, która zasilona zostanie z przebiegającej w pobliżu linii najwyższego napięcia 220 kV z Miłosnej do Ostrołęki. Budowa takiej stacji w sposób bardzo istotny poprawi parametry techniczne energii elektrycznej dostarczanej odbiorcom Gminy Dobre i gmin sąsiednich.

Podstawowymi odbiorcami energii elektrycznej w Gminie są gospodarstwa rolne oraz gospodarstwa domowe utrzymujące się ze źródeł pozarolniczych. Korzystają z energii elektrycznej o mocy szczytowej 4-7 kW. Pozostałymi odbiorcami są podmioty gospodarcze oraz obiekty użyteczności publicznej, będące ośrodkami usługowo-administracyjnymi Gminy oraz oświetlenie uliczne. Jednostki te pobierają energię o bardzo zróżnicowanych mocach szczytowych, jednak w przełożeniu na pojedynczy podmiot, moc szczytowa nie przekracza 10 kW.

Bezpośredni wpływ na parametry energii elektrycznej dostarczanej odbiorcom ma stan techniczny lokalnych urządzeń elektroenergetycznych. W dobrym stanie technicznym są urządzenia budowane lub modernizowane od początku lat 80-tych XX wieku do chwili obecnej. Urządzenia budowane przed tym okresem często wymagają intensywnej modernizacji. Wśród nich znajdują się sieci wykonane jeszcze na słupach drewnianych, które powinny być niezwłocznie wymienione. Sieci te są bardzo przestarzałe i wyeksploatowane, co jest przyczyną częstych przerw w dostawie energii oraz jej deficytu. Natychmiastowej reelektryfikacji wymagają wsie mające sieci na słupach drewnianych.

Podsumowując, ogólny stan techniczny urządzeń elektroenergetycznych w Gminie Dobre jest zły. Najgorzej sytuacja przedstawia się w północnych rejonach Gminy, gdzie stan techniczny lokalnych sieci elektroenergetycznych stanowi dużą barierę dla dalszego rozwoju tych terenów.

Oświetlenie ulic

Na terenie Gminy Dobre wszystkie miejscowości posiadają oświetlenie uliczne. Ze względu na rozbudowę wsi w kilku przypadkach istnieje potrzeba dobudowy nowych punktów świetlnych. W 2002 roku przeprowadzono modernizację oświetlenia ulicznego z zastosowaniem lamp energooszczędnych.

Telekomunikacja

Usługi telefoniczne na terenie Gminy odbywają się za pośrednictwem Telekomunikacji Polskiej S.A. oraz operatorów sieci komórkowych.

Melioracje

Gmina Dobre posiada niski stopień zaspokojenia potrzeb melioracyjnych. Opóźnienia wynikają z dużych zaległości melioracyjnych z lat ubiegłych. Obecnie zmeliorowanych jest: 27,5% użytków rolnych, 28,3% gruntów ornych i 19,8% użytków zielonych. Do zmeliorowania pozostało w Gminie 4355 ha użytków rolnych, tj. 3905 ha gruntów ornych i 450 ha użytków zielonych.

9. Mieszkalnictwo

Na zasoby mieszkaniowe Gminy Dobre składają się zasoby mieszkaniowe komunalne i indywidualne (prywatne). W Gminie dominuje prywatna własność mieszkaniowa, która stanowi ponad 90% ogółu zasobów mieszkaniowych. Liczba budynków z zarządem

sprawowanym przez Gminę, to 13 budynków z lokalami mieszkalnymi, które nie zostały objęte wspólnotami mieszkaniowymi. Łączna liczba lokali mieszkalnych stanowiących własność Gminy wynosi 44 lokale, o łącznej powierzchni użytkowej – 1902,5 m². Liczba lokali użytkowych stanowiących własność Gminy to 7 lokali o łącznej powierzchni - 510 m². Gminny zasób mieszkaniowy jest w bardzo złym stanie technicznym i wymaga dużych nakładów finansowych. Należy się liczyć z koniecznością rozbiórki jednego z budynków mieszkalnych.

W Gminie Dobre odnotowuje się duży ruch budowlany. Najwięcej buduje się w Dobrem, Młęcinie, Wólce Kokosiej, Rudzienku, Głębozycy. Wiele zabudowań letniskowych powstało w Rynii, Wólce Kobyłańskiej, Rakowcu, Starych Porębach, Gęsiarce Borowej. Z danych Urzędu Gminy Dobre wynika, że wiele osób planuje budowę, rozbudowę bądź modernizację swoich zabudowań. Mieszkańcy i Władze Gminy opowiadają się za zabudową jednorodzinną skoncentrowaną.

Część II

Uwarunkowania i problemy dalszego rozwoju Gminy Dobre

Diagnoza stanu społeczno-gospodarczego Gminy Dobre oraz spotkania konsultacyjne przeprowadzone przez Wójta Gminy Dobre z mieszkańcami poszczególnych sołectw stały się merytoryczną podstawą do:²

PO PIERWSZE - wskazania kluczowych zewnętrznych uwarunkowań, czyli zdarzeń, zjawisk, tendencji i procesów, wpływających pozytywnie lub negatywnie na rozwój Gminy (obecnie lub w przyszłości), czyli zaprezentowanie jej szans i zagrożeń rozwojowych,

PO DRUGIE - identyfikacji podstawowych wewnętrznych uwarunkowań jej dalszego rozwoju, wynikających z obecnej sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej, ekologicznej, przestrzennej i dziedzictwa kulturowego, czyli przedstawienie silnych i słabych stron Gminy (jest to samoocena stanu istniejącego),

PO TRZECIE - wskazania głównych problemów dalszego jej rozwoju, które wymagają podjęcia określonych działań naprawczych zmierzających do likwidacji barier i ograniczeń rozwojowych lub co najmniej złagodzenia ich negatywnego wpływu na środowisko życia i pracy mieszkańców Gminy - czyli przedstawienie katalogu jej głównych problemów rozwojowych.

1. Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju

Gmina Dobre - tak jak każda inna gmina - jest w bardzo dużym stopniu zależna od swego otoczenia, które oddziałuje na nią wywierając stały wpływ - pozytywny lub negatywny.

---

² Przez **szansę** należy rozumieć czynniki, zdarzenia, okoliczności, zjawiska i procesy występujące w otoczeniu gminy (powiatowym, wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym), które mają korzystny (pozytywny) wpływ na jej obecne funkcjonowanie i dalszy rozwój. Szanse sprzyjają więc rozwojowi gminy. Przez **zagrożenie** należy rozumieć uzasadnione zjawisko, okoliczność, zdarzenie lub proces występujący w otoczeniu gminy (powiatowym, wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym), które mają niekorzystny (negatywny) wpływ na jej obecne funkcjonowanie i dalszy rozwój. Zagrożenia stanowią więc bariery, utrudnienia w rozwoju gminy. Mogą być także przyczyną konieczności poniesienia dodatkowych kosztów związanych z jej bieżącym funkcjonowaniem i dalszym rozwojem (np. dopłata z budżetu gminy do oświaty, bowiem przekazywana subwencja oświatowa nie pokrywa pełnych kosztów, dopłata do remontów dróg powiatowych). Przez **silne strony** należy rozumieć szeroko rozumiane walory i zasoby gminy. Ponadto zaliczyć do nich można również umiejętności władz gminy w zakresie zarządzania, tworzenia lokalnego klimatu dla przedsiębiorczości w celu stymulowania i wspierania rozwoju gospodarki lokalnej, współpracy z organizacjami pozarządowymi, aktywności w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych na realizację różnego rodzaju przedsięwzięć o charakterze publicznym. Z kolei **słabe strony** są konsekwencją ograniczeń (niedoborów) szeroko rozumianych walorów i zasobów gminy. Duża liczba słabych stron gminy osłabia jej zdolność do konkurencyjności z innymi w pozyskaniu inwestorów, nowych mieszkańców i turystów oraz zewnętrznych środków finansowych, a także ogranicza skalę i dynamikę jej dalszego rozwoju.

Oddziaływania te tworzą uwarunkowania zewnętrzne (aktualne i przewidywane w przyszłości) w postaci zestawu szans i zagrożeń dla bieżącego funkcjonowania i dalszego rozwoju Gminy Dobre.

Na zewnętrzne uwarunkowania Gminy Dobre składają się następujące okoliczności i procesy zachodzące w:

- otoczeniu międzynarodowym - ogólna sytuacja społeczno-gospodarcza, kierunki i priorytety rozwoju Unii Europejskiej oraz rozmiary środków pomocowych przeznaczonych dla poszczególnych państw członkowskich,
- otoczeniu krajowym i regionalnym (województwo mazowieckie) - polityki sektorowo-branżowe oraz regionalna i zagospodarowania przestrzennego,
- otoczeniu ekonomicznym - dynamika rozwoju gospodarczego, w tym rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu,
- otoczeniu społecznym - zmiany w stylu życia, preferencji konsumpcyjnych, form spędzania wolnego czasu, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu obywateli i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- otoczeniu technologicznym - procesy innowacyjne, nowe technologie, tendencje w modernizacji procesów wytwórczych,
- otoczeniu prawnym - podstawy ustrojowo-prawne funkcjonowania i rozwoju państwa, społeczeństwa, samorządu terytorialnego,
- otoczeniu ekologicznym - kierunki i priorytety działań, społecznych, organizacyjnych i technicznych na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania jego degradacji.

Na dzień dzisiejszy, główne bariery ograniczające skalę i tempo rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Dobre tkwią przede wszystkim w jej otoczeniu, zaś władze stanowiące (Rada Gminy) i wykonawcze (Wójt Gminy) praktycznie nie mają żadnego wpływu na to, co się w nim dzieje. Mogą jedynie stale śledzić (monitorować) zmiany w otoczeniu, co umożliwi zidentyfikowanie obecnych i przyszłych zagrożeń oraz szans rozwojowych Gminy Dobre. Szczególnie niekorzystny wpływ na jej funkcjonowanie i dalszy rozwój ma obecnie:

- ograniczanie wydatków z budżetu państwa na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, pomoc socjalną, edukację, kulturę i sztukę, bezpieczeństwo publiczne, a także zmniejszające się rozmiary przekazywanych do budżetów jednostek samorządu terytorialnego - dotacji i subwencji,
- brak systemowych rozwiązań w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym gwarantujących w dłuższym okresie stabilność i opłacalność produkcji,
- niestabilne przepisy prawa,
- bariery biurokratyczne i skomplikowane procedury (czaso- i kosztochłonne) w pozyskiwaniu środków finansowych z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Jeśli ta niekorzystna sytuacja będzie się nadal utrzymywać, to w rezultacie na terenie Gminy Dobre pogłębiać się będą problemy społeczno-gospodarcze. Zmniejszać się będą także dochody budżetu Gminy, co przy konieczności zabezpieczenia środków finansowych na działalność bieżącą skutkować będzie ograniczeniem wydatków inwestycyjnych. W efekcie

trzeba będzie odkładać w czasie realizację wielu niezbędnych inwestycji gminnych. W konsekwencji środowisko życia i pracy mieszkańców Gminy Dobre nie będą ulegały systematycznej i odczuwalnej poprawie.

Przy obecnych niekorzystnych uwarunkowaniach zewnętrznych, tkwiących w otoczeniu Gminy Dobre nie jest możliwe skuteczne rozwiązywanie szeregu problemów, występujących na jej terenie wyłącznie własnymi siłami, bowiem zasobność budżetu Gminy jest dalece niewystarczająca w stosunku do występujących potrzeb.

Syntetyczne zestawienie kluczowych szans i zagrożeń rozwoju Gminy Dobre można przedstawić następująco:

KLUCZOWE SZANSE (OBECNE I POTENCJALNE) TKWIĄCE W OTOCZENIU GMINY DOBRE - czynniki stymulujące i wspierające jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy
Otoczenie międzynarodowe i ogólnokrajowe
Trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy Polski (średnioroczne tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto powyżej 5%).
Trwała koniunktura gospodarcza w krajach Unii Europejskiej i na Wschodzie, umożliwiająca wzrost eksportu polskich towarów, w tym płodów rolnych co sprzyjać będzie poprawie koniunktury gospodarczej w Polsce.
Realizacja spójnej i kompleksowej polityki regionalnej Państwa kompatybilnej z rozwiązaniami Unii Europejskiej skierowanej na wyrównywanie dysproporcji rozwojowych i tworzenie trwałych podstaw rozwoju gospodarczego w poszczególnych województwach oraz stworzenie niezbędnej do tego struktury instytucjonalnej.
Maksymalne wykorzystanie przez Polskę pomocy finansowej Unii Europejskiej (kwoty przeznaczonej dla naszego kraju w latach 2007-2013) z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
Systemowa pomoc i wsparcie ze strony Rządu RP dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, a także rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.
Wzrost zagranicznego i krajowego popytu na „zdrową żywność”, co przyczyni się do rozwoju rolnictwa ekologicznego.
Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa polskiego oraz kształcenie zgodnie z potrzebami nowoczesnej gospodarki i szeroko rozumianych usług.
Współfinansowanie z budżetu państwa tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza dla absolwentów szkół, w tym pozarolniczych miejsc pracy na terenach wiejskich.
Preferencyjne kredyty i ulgi podatkowe dla przedsiębiorców zwiększających zatrudnienie.
Decentralizacja finansów publicznych oraz stabilne „reguły gry” w zakresie finansowania jednostek samorządu terytorialnego z budżetu państwa.
Znacząca poprawa stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych, obowiązujących w Unii Europejskiej).

Zmiany procesów produkcyjnych (nowoczesne i bezpieczne ekologicznie technologie) oraz minimalizacji zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego, a także racjonalna gospodarka odpadami stałymi (recykling).
Preferencje kredytowo-podatkowe dla ludności budującej domy i mieszkania.
Wzrost nakładów finansowych z budżetu państwa na edukację (do min. 4% PKB – jest to minimalny standard określony przez UNESCO) i ochronę zdrowia (składka na ubezpieczenia zdrowotne ok. 10%) oraz pomoc społeczną.
Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz aktywne zwalczanie patologii społecznych.
Rozwój współpracy sektora publicznego (państwowego i samorządowego) z organizacjami pozarządowymi (fundacje, stowarzyszenia) na rzecz rozwoju edukacji, kultury i sztuki oraz opieki społecznej. Wspieranie rozwoju wolontariatu jako formy pomocy osobom i rodzinom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
Otoczenie wojewódzkie i powiatowe
Zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego pomiędzy poszczególnymi obszarami (powiatami) województwa mazowieckiego, w tym w relacji Warszawa - pozostałe obszary oraz miasta - tereny wiejskie.
Rozbudowa oraz modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich.
Opracowanie przez samorząd województwa mazowieckiego: Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2020 roku oraz Regionalnego programu operacyjnego województwa mazowieckiego na lata 2007-2013 jako podstawy do absorpcji środków pomocowych UE.
Opracowanie przez samorząd województwa mazowieckiego: Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, Programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego i Planu gospodarki odpadami w województwie mazowieckim.
Niewielka odległość powiatu mińskiego od dynamicznie rozwijającej się aglomeracji warszawskiej oraz ośrodków edukacji na poziomie średnim i wyższym (Warszawa, Siedlce).
Korzystne położenie powiatu mińskiego w europejskim korytarzu transportowym (drogowym i kolejowym) w relacji: Zachód-Wschód.
Relatywnie czyste środowisko przyrodnicze w powiecie mińskim.
Dobre warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki w powiecie mińskim.
Relatywnie dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna na terenie powiatu mińskiego (oświata, opieka zdrowotna, opieka społeczna, sport).
Opracowanie przez Starostwo Powiatowe w Mińsku Mazowieckim Strategii rozwoju powiatu mińskiego.
Aktywna działalność na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych prowadzona przez Powiatowy Urząd Pracy w Mińsku Mazowieckim.

KLUCZOWE ZAGROŻENIA (OBECNE I POTENCJALNE) TKWIĄCE W OTOCZENIU GMINY DOBRE - czynniki ograniczające i hamujące jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy

Otoczenie międzynarodowe i ogólnokrajowe

Nie wykorzystanie pomocy finansowej Unii Europejskiej przeznaczonej dla Polski w latach 2007-2013 (fundusze strukturalne i Fundusz Spójności).

Niskie tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto (poniżej 5% rocznie).

Wzrost poziomu inflacji, co w konsekwencji spowoduje wzrost cen towarów i usług oraz oprocentowania kredytów bankowych dla ludności i podmiotów gospodarczych.

Wzrastająca skala i zakres zadań samorządu gminnego bez zagwarantowania odpowiednich środków finansowych z budżetu państwa – powoduje to wzrost dopłat z budżetów gmin do zadań, które winny być finansowane z budżetu państwa (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna).

Brak systemowej pomocy państwa dla rolnictwa i obszarów wiejskich oraz rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego.

Brak aktywnej polityki państwa w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, w tym pozarolniczych na terenach wiejskich, a tym samym przeciwdziałania bezrobociu. Zbyt małe środki z budżetu państwa na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

Wzrost zjawiska ubóstwa ekonomicznego w społeczeństwie polskim - pauperyzacja osób i rodzin, co prowadzi do ich wykluczenia społecznego.

Zwiększanie się rozmiarów przestępczości i innych przejawów patologii społecznej przy jednoczesnym utrzymywaniu poziomu nie dofinansowania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne (Policja, Straż Pożarna) oraz wymiaru sprawiedliwości (sądy i prokuratura). W społecznym odczuciu występuje obecnie duże zagrożenie bezpieczeństwa publicznego. Dotyczy to zarówno przestępczości wobec osób i rodzin, jak i ich mienia.

Spadek nakładów finansowych na oświatę i wychowanie w budżecie państwa. I tak, w 1998 roku - 3,22%, w 1999 roku (roku rozpoczęcia reformy) - 3,16%, zaś w 2006 roku - 2,71%. Natomiast według UNESCO nakłady na oświatę powinny kształtować się na poziomie 5,2% produktu krajowego brutto, a nakłady w granicach 4% to niezbędne minimum. Ta sytuacja doprowadziła w konsekwencji do trudnej sytuacji w oświacie, co odbija się negatywnie zarówno na warunkach materialnych (baza lokalowa wraz z niezbędnym wyposażeniem), jak i poziomie nauczania. Spadek realnej wartości subwencji oświatowej powoduje konieczność coraz większego dofinansowywania oświaty z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Pogorszenie dostępności do świadczeń medycznych w odczuciu społecznym, zwłaszcza usług o charakterze specjalistycznym (wizyty u lekarzy specjalistów, specjalistyczne badania diagnostyczne, pomoc szpitalna). Jest to wynikiem ustalenia zbyt niskiej stawki na ubezpieczenia zdrowotne.

Zbyt małe środki finansowe z budżetu państwa na zabezpieczenie potrzeb ludności w zakresie pomocy społecznej.

Utrzymujące się bardzo niskie nakłady finansowe na mieszkalnictwo w budżecie państwa (obecnie zaledwie 0,38% Produktu Krajowego Brutto - udział ten winien wynosić ok. 1,5-2%).

Niski poziom nakładów finansowych na budowę i modernizację dróg kołowych (krajowych, wojewódzkich), co przy dynamicznym rozwoju motoryzacji powodować będzie stałe pogarszanie się warunków podróżowania i bezpieczeństwa ruchu drogowego.
Pogarszająca się kondycja finansowa PKP - likwidacja niektórych połączeń, zmniejszenie częstotliwości kursowania pociągów na istniejących trasach.
Brak aktywnej polityki regionalnej na szczeblu centralnym uwzględniającej zarówno decydujące dla długofalowego rozwoju kraju wymogi zwiększania efektywności gospodarowania, jak i wymogi polityki społecznej państwa. Założeniem tej ostatniej winno być dążenie do zapewnienia „równych szans życiowych” obywatelom żyjącym w zróżnicowanych przestrzennie warunkach społeczno-gospodarczych.
Otoczenie wojewódzkie i powiatowe
Utrzymywanie się znaczących dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i poziomie życia ludności pomiędzy poszczególnymi obszarami województwa mazowieckiego.
Odptyw najbardziej aktywnych, młodych i wykwalifikowanych osób z małych miast i obszarów wiejskich (tzw. „wysysające” oddziaływanie miast, zwłaszcza dużych).
Wysoki udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie mazowieckim ludności wiejskiej, co świadczy o ogromie problemów wsi i stwarza groźbę marginalizacji i pauperyzacji jej mieszkańców.
Bezrobocie, w tym „ukryte” na terenach wiejskich w powiecie mińskim.
Brak dostatecznej liczby nowych miejsc pracy, w tym dla absolwentów szkół w powiecie mińskim.
Niedostateczne środki finansowe będące w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy w Mińsku Mazowieckim na aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu (aktywizacja zawodowa absolwentów, pożyczki dla bezrobotnych, kursy i szkolenia).
Zły stan techniczny dróg powiatowych na terenie powiatu mińskiego.
Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna na terenie powiatu mińskiego w zakresie kanalizacji sanitarnej, oczyszczania ścieków, gospodarki odpadami, gazyfikacji, elektroenergetyki.
Słaba jakość gleb na terenie powiatu mińskiego.
Niewielka ilość zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego na terenie powiatu mińskiego.

Przeprowadzona analiza zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy Dobre umożliwiła zidentyfikowanie kluczowych szans i zagrożeń, które mają obecnie lub mogą mieć w przyszłości wpływ na skalę i tempo jej dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. Nie ulega wątpliwości, że skuteczne rozwiązywanie szeregu problemów społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych i ekologicznych występujących obecnie na terenie Gminy Dobre w dużej mierze warunkowane będzie rozwiązaniami systemowymi na szczeblu państwa (ustrojowo-prawnymi i finansowymi, w tym wspierającymi rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-

spożywczego), koniunkturą gospodarczą, rozwojem handlu zagranicznego, kondycją budżetu państwa i stopniem wykorzystania pomocy finansowej Unii Europejskiej oraz wysokością dopłat rolniczych.

2. Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju - ocena stanu istniejącego

Oprócz uwarunkowań zewnętrznych zasadniczy wpływ na skalę i tempo zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Dobre będą miały lokalne źródła, tj. jej walory i zasoby. Tworzą one uwarunkowania wewnętrzne (aktualne i przewidywane w przyszłości) w postaci zestawu silnych i słabych stron Gminy. Ich enumeracja jest swoistą „samooceńcą”, osiągniętego dotąd poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Analiza silnych i słabych stron wskazuje na potencjał rozwojowy Gminy.

Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju Gminy Dobre w kategoriach jej silnych i słabych stron przedstawiają się następująco:

SILNE STRONY GMINY DOBRE (czynniki stymulujące i wspierające dalszy rozwój społeczno-gospodarczy)	SŁABE STRONY GMINY DOBRE (czynniki ograniczające i hamujące dalszy rozwój społeczno-gospodarczy)
Korzystne połączenia komunikacyjne Gminy z otoczeniem, w tym z Warszawą - przez jej teren przebiegają dwie drogi: krajowa Nr 50 i wojewódzka Nr 637.	Postępujący spadek liczby mieszkańców Gminy. Powodem tego stanu rzeczy jest ujemny przyrost naturalny i emigracja ludzi młodych w poszukiwaniu pracy. Starzenie się mieszkańców - wzrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym.
Poczucie historycznego przywiązania mieszkańców do Gminy.	Duża liczba miejscowości. Powoduje to trudności w ich wyposażeniu w urządzenia infrastruktury technicznej - zbiorcze systemy zaopatrzenia w wodę i kanalizacji sanitarnej oraz w oczyszczalnie ścieków (wysokie koszty budowy i eksploatacji w przeliczeniu na 1 mieszkańca).
Rozwój budownictwa letniskowego (ok. 3000 działek), co jest źródłem wpływów do budżetu Gminy z tytułu podatku od nieruchomości.	Znaczne rozmiary bezrobocia. Stopa bezrobocia kształtuje się na poziomie 12,6 (średnia dla Polski 13%). „Ukryte” bezrobocie w gospodarstwach rolnych. Brak pozarolniczych miejsc pracy.
Aktywnie działające Ochotnicze Straże Pożarne.	Zbyt mały budżet Gminy, uniemożliwiający prowadzenie zbyt wielu inwestycji.
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE
Walory przyrodnicze Gminy stwarzające możliwość rozwoju usług rekreacyjno-wypoczynkowych, w tym dla mieszkańców aglomeracji warszawskiej.	Stosunkowo niska lesistość Gminy - lasy stanowią 19,3% ogólnej jej powierzchni (średnia krajowa 27%). Znaczne jest rozdrobnienie lasów.

Dobry stan zdrowotności lasów.	Zły stan czystości rzek przepływających przez Gminę.
Niewielkie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego.	Mała retencja wód w zlewniach.
Niski poziom chemizacji rolnictwa.	Zaśmiecanie lasów - liczne „dzikie” wysypiska śmieci.
Brak przemysłu degradującego środowisko.	Brak powszechnych nawyków i podstaw proekologicznych wśród mieszkańców Gminy i właścicieli działek letniskowych.
Korzystne warunki dla wykorzystania odnawialnych źródeł energii (biomasa).	Niekontrolowane zrzuty nieoczyszczonych ścieków z gospodarstw domowych do rowów melioracyjnych, przydrożnych i do ziemi, co powoduje zanieczyszczenie i eutrofizację wód powierzchniowych. Wpływa to również na zanieczyszczenie wód podziemnych.
	Zagrożenia dla stanu środowiska przyrodniczego ze strony budownictwa letniskowego - szkody w lasach, porastających dolinę rzeki Rządzy, naruszenie jej linii brzegowej jako ciągu ekologicznego oraz zanieczyszczenie rzeki zrzutami nieoczyszczonych ścieków. W mniejszym stopniu dotyczy to rzeki Ossownicy.
	Problem pokryć azbestowych na budynkach mieszkalnych i gospodarczych.
GOSPODARKA LOKALNA	GOSPODARKA LOKALNA
Korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego.	Zdecydowana większość gospodarstw rolnych prowadzi wyłącznie działalność rolniczą.
Dobrze rozwinięta sieć handlowa.	Niewielka liczba dużych podmiotów gospodarczych, dających zatrudnienie większej liczbie pracowników.
Funkcjonowanie dwóch dużych przedsiębiorstw - Cegielni i Zakładów Mięsnych.	Brak przemysłu przetwórstwa rolno-spożywczego.
Rezerwy terenów pod rozwój budownictwa mieszkaniowego, letniskowego i działalności produkcyjno-usługowej.	Tradycyjne rolnictwo. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Niewielki potencjał produkcyjny. Nie doinwestowanie części gospodarstw rolnych.
Na terenie Gminy funkcjonuje ok. 300 małych podmiotów gospodarczych..	Trudności ze zbytem produktów rolnych. Niska opłacalność produkcji rolniczej. Brak kooperacji wśród rolników.

Funkcjonowanie stadniny koni we wsi Młęczin.	Niższe zainteresowanie wśród mieszkańców powstawaniem gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych..
	Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców.
	Brak zaplecza turystycznego oraz kompleksowej obsługi turystycznej.
OŚWIATA	OŚWIATA
Wykształcona, mobilna kadra pedagogiczna w placówkach oświatowych.	Duże koszty związane z utrzymaniem gminnych placówek oświatowych.
Bogata oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach.	Niedostateczny dostęp do Internetu mieszkańców Gminy.
OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA
Dobre rozpoznanie problemów mieszkańców przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Szeroki zakres pomocy społecznej realizowanej na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.	Zły dostęp do usług podstawowej opieki medycznej. Brak na terenie Gminy specjalistycznej opieki medycznej.
Dobrze przygotowana kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. GOPS systematycznie prowadzi monitoring potrzeb oraz współpracuje ze wszystkimi podmiotami działającymi w sferze pomocy społecznej.	Bardzo ograniczone środki finansowe na pomoc społeczną.
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	Brak organizacji pozarządowych na terenie Gminy. Małe zaangażowanie mieszkańców w działalność społeczną. Trudności w zorganizowaniu wolontariatu.
Lecznictwo szpitalne i specjalistyczne oraz pogotowie ratunkowe realizowane są w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Mińsku Mazowieckim.	Niska świadomość części mieszkańców i brak wiary w możliwość skutecznego rozwiązania swoich problemów życiowych.
	Ze świadczeń pomocy społecznej korzysta ok. 7% ogółu mieszkańców Gminy (głównie posiłki, zasiłki celowe, ubranie, usługi opiekuńcze).
	Występowanie „barier architektonicznych” - brak dostosowania budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych.
KULTURA, SPORT I REKREACJA	KULTURA, SPORT I REKREACJA
Występowanie zabytkowych obiektów - budownictwo sakralne, zespoły dworsko-pałacowe oraz wiejskie budownictwo drewniane.	Brak zaplecza rekreacyjno-sportowego (boiska, sale gimnastyczne przy szkołach).

Aktywna działalność kulturalna Gminnego Domu Kultury oraz muzeum Konstantego Laszczki.	Brak klubów młodzieżowych.
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
Dobra jakość wody pitnej dostarczanej siecią wodociągową.	Brak systemu kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków (gminnych i przydomowych) - powoduje to zanieczyszczanie wód podziemnych i cieków wodnych.
Selektywna zbiórka odpadów.	Zły stan techniczny dróg powiatowych i gminnych - znaczna część dróg kwalifikuje się do kosztownych remontów i napraw.
Funkcjonowanie na terenie Gminy wysypiska śmieci.	Niedobory w zakresie chodników i urządzeń bezpieczeństwa pieszych, rowerzystów i ruchu kołowego na drogach publicznych.
Pozyskanie wsparcia finansowego z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na: modernizację hydroforni, budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków.	Brak pełnej gazyfikacji Gminy (sieci gazu przewodowego).
	Zły stan technicznych sieci elektroenergetycznych niskich napięć powodujący przerwy w dostawie prądu, spadki napięcia.
	Brak dostępu do innych operatorów telekomunikacyjnych - funkcjonuje tylko jeden operator TP S.A..
	Znaczne zaległości w melioracjach gruntów.
OBSŁUGA ADMINISTRACYJNA MIESZKAŃCÓW	OBSŁUGA ADMINISTRACYJNA MIESZKAŃCÓW
Dobrze przygotowani kadra pracująca w Urzędzie Gminy.	Brak Gminnego Centrum Informacji nt. możliwości wykorzystania przez mieszkańców środków pomocowych UE.
Stały wzrost dochodów budżetu Gminy.	Brak wieloletnich planów inwestycyjnych i finansowych gminy.
	Niewystarczająca promocja Gminy, w tym jej walorów turystyczno-wypoczynkowych.
	Brak systemu wymiany informacji między Urzędem Gminy a mieszkańcami.

Biorąc powyższe wyniki analizy uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych Gminy Dobro, jej władze stanowiące i wykonawcze są działalność będą koncentrować na dwóch rodzajach postępowania, a mianowicie:

- zorientowanego na świat zewnętrzny (otoczenie Gminy), poszukując w nim szans (sposobności) i unikając zagrożeń rozwojowych Innymi słowy chodzi tu z jednej strony o

maksymalne wykorzystywanie pojawiających się szans rozwojowych, z drugiej zaś - minimalizowanie negatywnych oddziaływań (zagrożeń) - jest to swoista "ochrona" przed niesprzyjającym otoczeniem.

- zorientowanego na zasoby wewnętrzne, czyli zasoby własne Gminy (społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, przestrzenne, ekologiczne, finansowe i kadrowe), które z jednej strony wpływają na środowisko życia i pracy obecnych mieszkańców oraz funkcjonowania zlokalizowanych już podmiotów gospodarczych, z drugiej zaś strony determinują poziom jej atrakcyjności lokalizacyjnej dla potencjalnych mieszkańców i podmiotów gospodarczych w przyszłości. Chodzi tu o dalsze umacnianie silnych stron oraz o eliminowanie słabych stron Gminy Dobre.

3. Problemy wymagające podjęcia działań naprawczych

Podstawą do formułowania strategicznych problemów rozwojowych Gminy Dobre są wyniki przeprowadzonej analizy uwarunkowań, a zwłaszcza identyfikacja zagrożeń rozwojowych, tkwiących w otoczeniu oraz słabych stron. Wychodząc od definicji problemu, jako „zadania danego do rozwiązania (wykonania)” wskazano na te, które powodują obecnie lub powodować będą w przyszłości powstawanie barier rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, a w konsekwencji rzutować będą na środowisko życia i pracy mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Są to określone uciążliwości, których usunięcie lub, co najmniej złagodzenie ich negatywnych skutków wymaga podjęcia określonych działań naprawczych (w wielu przypadkach długookresowych). Efektem takiego podejścia było zdefiniowanie głównych problemów rozwojowych Gminy Dobre, których enumerację prezentuje poniższe zestawienie.

KATALOG GŁÓWNYCH PROBLEMÓW ROZWOJOWYCH GMINY DOBRE (problemy wymagające podjęcia działań naprawczych)
Tradycyjne rolnictwo charakteryzujące się rozdrobnieniem gospodarstw rolnych (przeważają gospodarstwa do 10 ha), niewielkim potencjałem produkcyjnym i znacznym niedoinwestowaniem znacznej części gospodarstw rolnych oraz brakiem kooperacji wśród rolników.
Trudności ze zbytem produktów rolnych oraz niska opłacalność produkcji rolniczej.
Brak na terenie Gminy pozarolniczych miejsc pracy.
Niedobory w zakresie sieci wodociągowej.
Niedobory w zakresie oczyszczania ścieków - sieć kanalizacji sanitarnej, zbiorcze oczyszczalnie ścieków i przydomowe oczyszczalnie ścieków.
Zły stan techniczny dróg publicznych (wojewódzkiej i powiatowych) i ich poboczy, braki w urządzeniach zwiększających bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów i ruchu kołowego.

Nieutwardzone drogi gminne, niedobory w wyposażeniu w chodniki, urządzenia zwiększające bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów i ruchu kołowego, brak ścieżek rowerowych.
Niedobory w zakresie obiektów sportowych (sale gimnastyczne, boiska sportowe).
Zły stan techniczny sieci elektroenergetycznych (awaryjność, spadki napięcia, przerwy w dostawach).
Brak programu promocji Gminy.

Zdefiniowane główne problemy rozwojowe Gminy Dobre stanowią podstawę do formułowania celów rozwoju, a także określenia strategicznych programów działań realizacyjnych.

4. Zrównoważony rozwój jako podstawa gospodarowania

Istotą zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie trwałej poprawy środowiska życia współczesnych i przyszłych pokoleń poprzez kształtowanie właściwych proporcji między rozwojem społeczno-gospodarczym a stanem środowiska przyrodniczego. Przyjmuje on za swoją podstawę założenie, że poprawa, a co najmniej nie pogarszanie stanu środowiska przyrodniczego, winny być jednym z podstawowych czynników warunkujących poprawę środowiska życia i pracy człowieka. Dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju konieczne jest, aby ochrona środowiska przyrodniczego stanowiła nieodłączną część procesów rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego, a także aby nie była rozpatrywana w oderwaniu od nich. Innymi słowy, zrównoważony rozwój to nadanie postępowi cywilizacyjnemu kierunku zachowującego w sposób trwały zasoby i walory środowiska przyrodniczego oraz czynna jego ochrona. Na zrównoważony rozwój składają się cztery podstawowe elementy:

- planowanie dla przyszłości, czyli rozwiązując dzisiejsze problemy nie zapominajmy o przyszłych pokoleniach i jego potrzebach,
- planowanie dla środowiska życia i pracy człowieka, obejmującego zarówno elementy przyrodnicze, jak i antropogeniczne (wytworzone przez człowieka),
- zapewnienie sprawiedliwego dostępu do zasobów przyrodniczych obecnych i przyszłych pokoleń,
- szeroki udział różnych grup społecznych w podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków i tempa procesów rozwojowych.

Wprowadzane od kilku lat w Polsce przepisy prawa tworzą warunki dla urzeczywistniania zasady zrównoważonego rozwoju, co znalazło swój wyraz w zapisach Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku³, jak też w ustawach: prawo ochrony środowiska⁴ oraz o planowaniu i

³ Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju; Art. 74 ust. 1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom; Art. 74 ust. 2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych; Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan

zagospodarowaniu przestrzennym⁵. Wprowadzanie w życie tej zasady wynika także z zobowiązań międzynarodowych. Polska podpisała w 1992 roku Deklarację z Rio de Janeiro oraz Agendę 21 określającą prawa i obowiązki państw w procesie realizacji zasady zrównoważonego rozwoju oraz zestaw zaleceń dla działań na rzecz jej urzeczywistnienia. Także podpisany przez Polskę w 1991 roku Układ Stowarzyszeniowy z WE zawiera zapis, że „polityka realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego Polski powinna kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Należy podkreślić, że we wspólnej polityce ochrony środowiska Unii Europejskiej największy nacisk kładzie się obecnie na zrównoważony rozwój uwzględniający potrzeby obecnego i przyszłych pokoleń. Zakłada ona osiągnięcie następujących celów:

- zachowanie i wzrost jakości życia,
- racjonalizację zakresu i charakteru produkcji oraz konsumpcji energii,
- zachowanie, ochronę i poprawę środowiska naturalnego (ochrona dziedzictwa przyrodniczego, unikanie wyrządzania trwałych szkód w środowisku, zapobieganie zanieczyszczeniom i szkodom oraz ich ograniczanie),
- zmianę nawyków konsumpcyjnych obywateli w kierunku proekologicznej konsumpcji,
- zapewnienie ciągłego dostępu do surowców naturalnych, rozsądne i racjonalne ich wykorzystanie oraz optymalne gospodarowanie i właściwe zagospodarowanie odpadów (recykling),
- edukację ekologiczną obywateli, skutkującą wzrostem ich świadomości ekologicznej, a w konsekwencji zwiększeniem odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego.

Cele te są zaadresowane do wszystkich podmiotów, tj. władz publicznych wszystkich szczebli, wszystkich podmiotów gospodarczych (publicznych i prywatnych), organizacji społecznych i ogółu obywateli. Ich realizacja powinna odbywać się drogą uzyskania wysokiego poziomu ochrony środowiska z zastosowaniem działań zapobiegawczych, pilnego naprawiania szkód u źródeł ich powstawania oraz ponoszenia kosztów zanieczyszczeń przez sprawcę (zasada „zanieczyszczający płaci”).

Prawo Wspólnoty Europejskiej uznało zasadę „zrównoważonego rozwoju” jako podstawową zasadę warunkującą rozwój gospodarczy i społeczny oraz zagospodarowanie przestrzenne. Oparta na niej ochrona środowiska musi być uwzględniana we wszystkich sferach aktywności wspólnotowej i na wszystkich etapach działań na rzecz rozwoju, tj. planowania i realizacji oraz monitorowania i kontroli.

Biorąc powyższe pod uwagę, władze Gminy Dobro przy formułowaniu celów rozwoju i zadań realizacyjnych kierowały się KONSTYTUCYJNĄ ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. Ta zasada będzie również podstawą działań realizacyjnych. Wdrażanie tej zasady musi dokonywać się przy respektowaniu realiów społecznych i ekonomicznych, w tym finansowych (zasobność budżetu). Stąd też w najbliższych latach zasadne staje się

środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62 poz. 627 z póź. zm).

⁵ Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. Nr 80 poz. 717).

zlikwidowanie najbardziej palących problemów ekologicznych. Chodzi tu przede wszystkim o:

- znaczną poprawę stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych obowiązujących w Unii Europejskiej),
- ochronę cennych walorów i zasobów środowiska przyrodniczego,
- zmiany procesów produkcyjnych, w tym w nowoczesne i bezpieczne ekologicznie technologie rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym,
- minimalizację zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń oraz recykling,
- rozwiązanie problemu oczyszczania ścieków komunalnych i składowania odpadów stałych,

czyli o ekologizację procesów rozwojowych w Gminie Dobre, tj. powszechne uwzględnianie uwarunkowań środowiska przyrodniczego w sterowaniu procesami rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zagospodarowaniu przestrzeni w stopniu społecznie, technicznie i ekonomicznie (możliwości sfinansowania przedsięwzięć proekologicznych) realistycznym.

Część III

Cele rozwoju Gminy Dobre

1. Zasady formułowania celów rozwoju

Celowość, realność, systematyczność i otwartość na społeczność lokalną działań Władz Gminy Dobre na rzecz tworzenia jak najlepszego środowiska życia i pracy dla jej mieszkańców składają się łącznie na wspólną cechę planowości podejmowanych działań. Dotyczy to zarówno działań o charakterze krótkookresowym (rocznym), średniookresowym (kadencyjnym), jak i długookresowym (perspektywicznym, obejmującym kilka następnych kadencji władz samorządowych). Z kolei, głównym warunkiem urzeczywistnienia sformułowanych celów rozwoju Gminy Dobre jest zabezpieczenie odpowiednich środków organizacyjnych, kadrowych, technicznych i finansowych. Takie postępowanie jest zgodne z zasadą racjonalnego gospodarowania, a także jest podstawą do wdrażania w życie zasad: zrównoważonego rozwoju i partycypacji społecznej.

Formułowanie celów rozwoju Gminy Dobre podporządkowano następującym generalnym zasadom:

- Cele wskazują strategiczne (główne) kierunki rozwoju Gminy - odpowiadają na pytania: co chcemy osiągnąć, do czego zmierzamy?,
- Cele wyznaczają zakres (ramy) strategicznych programów i projektów (zadań) realizacyjnych,
- Cele wpływają na koncentrację zasobów (przede wszystkim finansowych) na realizację określonego zestawu programów i projektów (zadań) realizacyjnych,
- Cele pomagają w monitorowaniu i kontroli realizacji zaplanowanych przedsięwzięć oraz ocenie osiągniętych efektów realizacyjnych.

Biorąc powyższe pod uwagę, sformułowano katalog celów rozwoju Gminy Dobre, który składa się z:

- Generalnego celu kierunkowego (misji rozwoju), wyrażającego syntetyczną deklarację intencji Władz Gminy Dobre, jaka stała u podstaw formułowania Strategii. Określa on zasadnicze kierunki jej dalszego rozwoju, czyli wskazuje „do czego będziemy zmierzać w przyszłości” lub „co będzie podstawą naszego długookresowego działania”. Umożliwia on skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej wiązce celów i przedsięwzięć (zadań) realizacyjnych. Tak więc, generalny cel kierunkowy to zestaw względnie trwałych dążeń Władz Gminy Dobre, na które powinny być przede wszystkim zorientowane działania realizacyjne.
- Celów strategicznych, będących konkretyzacją generalnego celu kierunkowego (misji rozwoju). Wskazują one priorytetowe obszary (dziedziny) zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Dobre.

2. Przesłanki formułowania celów rozwoju

Ogólnie rzecz biorąc, cele rozwoju Gminy Dobre, sformułowane poniżej, wynikają z następujących podstawowych merytorycznych przesłanek:

PO PIERWSZE - wykorzystania szans rozwojowych, wynikających z faktu korzystnego położenia geograficznego Gminy w sąsiedztwie aglomeracji warszawskiej i transeuropejskiego korytarza transportowego (drogowego i kolejowego) w relacji: Zachód-Wschód,

PO DRUGIE - wzmacniania oraz pełnego wykorzystania dla dalszego rozwoju Gminy obecnie występujących pozytywnych zjawisk, tendencji i procesów społeczno-gospodarczych, czyli jej silnych stron,

PO TRZECIE - konieczności eliminowania słabych stron Gminy, lub chociaż łagodzenia ich negatywnych skutków dla mieszkańców, gospodarki lokalnej i środowiska przyrodniczego w postaci zapóźnień, barier i ograniczeń rozwojowych, czyli likwidacji, bądź ograniczenia negatywnych skutków jej słabych stron,

PO CZWARTE - konieczności tworzenia warunków (podstaw) dla zaspokajania różnorodnych potrzeb społecznych i gospodarczych w przyszłości,

PO PIĄTE - konieczności systematycznej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju Gminy oraz zasad: partycypacji społecznej i racjonalnego gospodarowania,

PO SZÓSTE - możliwości pozyskiwania środków finansowych z funduszy pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie realizacji zadań inwestycyjnych Gminy, zwłaszcza w sferze infrastruktury technicznej, w tym służącej ochronie środowiska przyrodniczego.

Występujące aktualnie słabe strony (dysproporcje rozwojowe) Gminy Dobre wpływają negatywnie na warunki życia i pracy mieszkańców. Przyczyniają się one także do „ucieczki” ludzi w wieku produkcyjnym, zwłaszcza ludzi młodych i wykształconych do miast. Ograniczyć to zjawisko można przez tworzenie atrakcyjnych warunków zamieszkania i pracy na terenie Gminy.

Spotkania Wójta Gminy Dobre z mieszkańcami poszczególnych sołectw pozwoliły odpowiedzieć na następujące pytania:

- jakie są najważniejsze problemy Gminy,
- w czym (w jakich dziedzinach) Gmina chce być atrakcyjna,
- dla kogo Gmina chce być atrakcyjna?
- w jakim kierunku ma się rozwijać Gmina.

Na podstawie zebranych opinii ustalono, że najważniejszymi kierunkami rozwoju Gminy Dobre winny być:

- umacnianie poczucia więzi społecznych i tożsamości lokalnej, „lokalnego patriotyzmu”, oraz aktywizacji mieszkańców do działań prospołecznych,
- tworzenie jak najlepszych warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego Gminy, w tym rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przemysłu ceramicznego, oraz wzrostu przedsiębiorczości jej mieszkańców,
- rozwój turystyki i agroturystyki jako podstawy do powstawania nowych pozarolniczych miejsc pracy i dodatkowych źródeł dochodów dla rolników,

- stałe jakościowe zmiany w sferze usług społecznych (edukacja, ochrona zdrowia i pomoc, kultura, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne),
- likwidacja niedoborów w sferze infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska (wodociągi, kanalizacja sanitarna i oczyszczanie ścieków, gospodarka odpadami),
- zapewnienie sprawnych powiązań komunikacją drogową i publiczną Gminy z otoczeniem, a także zmodernizowany wewnętrzny układ drogowy wraz z urządzeniami zapewniającymi maksymalne bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów i kierowców,
- harmonijne łączenie wymogów ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego z rozwojem społeczno-gospodarczym - realizacja zasady zrównoważonego rozwoju,
- zapewnienie jak najlepszego stanu finansów Gminy (budżetu) i proinwestycyjną politykę finansową - realizacja zasady racjonalnego gospodarowania,
- rozwój partnerskiej współpracy z zagranicznymi jednostkami samorządami terytorialnego, a także aktywnej współpracy z władzami powiatu mińskiego i poszczególnych gmin wchodzących w jego skład oraz władzami samorządowymi województwa mazowieckiego przy rozwiązywaniu wspólnych problemów dla dobra i pomyślności mieszkańców Gminy,
- rozwój partnerskiej współpracy Władz Gminy Dobre z mieszkańcami i ich reprezentantami oraz przedsiębiorcami funkcjonującymi na jej terenie przy rozwiązywaniu wspólnych problemów dla dobra i pomyślności mieszkańców - realizacja zasady partycypacji społecznej,
- aktywną promocję walorów i zasobów Gminy jako miejsca przyjaznego i bezpiecznego do zamieszkania, inwestowania oraz spędzania czasu wolnego.

Przy formułowaniu celów rozwoju Gminy Dobre uwzględniono także ustalenia zawarte w dokumentach strategicznych opracowanych na szczeblu krajowym i województwa mazowieckiego oraz powiatu mińskiego (wymieniono je szczegółowo we Wprowadzeniu).

3. Generalny cel kierunkowy (misja rozwoju) i cele strategiczne

GENERALNY CEL KIERUNKOWY (MISJA ROZWOJU) GMINY DOBRE:

Chcemy być, bazującą na wykształconych mieszkańcach, Gminą atrakcyjną turystycznie, przyjazną inwestorom, o wysokim poziomie rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej, chroniącą zasoby przyrodnicze i kulturowe

STRATEGICZNE CELE ROZWOJU GMINY DOBRE:

Cel strategiczny nr 1

Rozwój infrastruktury technicznej, w tym służącej ochronie środowiska przyrodniczego

Cel strategiczny nr 2

Rozwój gospodarki lokalnej, w tym rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i turystyki

Cel strategiczny nr 3

Rozwój usług społecznych oraz działania na rzecz integracji i kształtowania postaw prospołecznych mieszkańców

Sformułowany powyżej generalny cel kierunkowy (misja rozwoju), a także strategiczne cele rozwoju stanowią syntetyczną deklarację intencji Władz Gminy Dobre, co do kierunków przyszłego jej rozwoju. Cele strategiczne są równorzędne względem siebie, stąd też ich uszeregowanie spełnia jedynie funkcję porządkującą. Wyznaczają one główne kierunki jej dalszego rozwoju.

Cel strategiczny nr 1

Rozwój podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej jest podstawowym warunkiem rozwoju Gminy Dobre. Powinna ona zabezpieczać podstawowe potrzeby bytowe mieszkańców gminy, ale również być narzędziem przyciągania potencjalnych inwestorów, czyli powinna przyczyniać się do rozwoju gospodarczego gminy. Trzeba sobie zdać sprawę, że żaden z potencjalnych inwestorów zewnętrznych nie zainteresuje się Gminą Dobre jeśli nie zostanie ona wyposażona w nowoczesną infrastrukturę techniczną (sieć dróg kołowych, sieć wodociągowa i kanalizacji sanitarnej, oczyszczanie ścieków, sieć gazowa i elektroenergetyczna, usługi telekomunikacyjne) i społeczną (edukacja, ochrona zdrowia i pomoc społeczna, kultura, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne).

W trakcie spotkań z mieszkańcami niejednokrotnie podkreślano konieczność modernizacji infrastruktury drogowej, budowy mostów na rzekach Rządza, Ossownica i Borucza, dalszej budowy wodociągu i kanalizacji sanitarnej, rozwiązania problemu oczyszczania ścieków, rozbudowy sieci gazowej, wymiany linii elektroenergetycznych oraz rozwiązanie problemu gospodarki odpadami na terenie Gminy. Wskazywano tutaj na problem likwidacji „dzikich wysypisk” śmieci. Kolejną kwestią podnoszoną podczas spotkań było odnowienie

istniejących zbiorników wodnych oraz budowa zbiornika retencyjnego na rzece Ossownica i wykorzystanie ich w celach rekreacyjnych

Ochrona zasobów przyrodniczych przed zabudową i degradacją oraz poprawa stanu środowiska przyrodniczego jest istotnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców Gminy Dobre. Aby osiągnąć standardy europejskie w zakresie stanu czystości środowiska przyrodniczego należy prowadzić skuteczne działania na rzecz:

- ochrony zasobów przyrodniczych przed ich zabudową i degradacją,
- likwidacji niedoborów w zakresie urządzeń inżynierskich służących jego ochronie,
- ekologizacji produkcji rolniczej i przetwórstwa rolno-spożywczego,
- przejścia na proekologiczne nośniki pozyskiwania energii (gaz, elektryczność, źródła odnawialne),
- powiększania powierzchni urządzonych terenów zieleni,
- zorganizowania selektywnej zbiórki oraz bezpiecznego składowania i utylizacji odpadów stałych,
- oszczędnej gospodarki terenami, zwłaszcza inwestycyjnymi oraz ich racjonalnego zagospodarowania,
- większej intensywności wykorzystania terenów już uzbrojonych w infrastrukturę techniczną lub o relatywnie niskim koszcie ich uzbrojenia, zaś ograniczyć ekspansję budownictwa mieszkaniowego i produkcyjno-usługowego na nowe nieuzbrojone tereny (takie postępowanie przyczyni się w konsekwencji do ograniczania nakładów finansowych z budżetu Gminy na nową infrastrukturę techniczną, zaś zaoszczędzone w ten sposób środki finansowe będzie można przeznaczyć na rozwiązanie innych ważnych problemów).

Cel strategiczny nr 2

Rozwój gospodarczy jest podstawowym warunkiem zmniejszania się rozmiarów bezrobocia i wzrostu zamożności mieszkańców, a także wzrostu dochodów budżetu Gminy Dobre, co w konsekwencji umożliwi przeznaczanie coraz większych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb społecznych. Innymi słowy, rozwój gospodarczy zwiększać będzie bazę dochodową zarówno mieszkańców, jak i budżetu Gminy. Niestety, skala i tempo rozwoju gospodarki lokalnej, w tym rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego zależne są przede wszystkim od czynników i uwarunkowań leżących poza Gminą, na które nie ma ona praktycznie żadnego bezpośredniego wpływu. Z kolei, potencjalny inwestor przy wyborze konkretnej lokalizacji (gminy) dla swojej działalności gospodarczej kieruje się następującymi przesłankami:

- wolne tereny, budynki i obiekty do zagospodarowania, koszty ich pozyskania oraz wysokość podatków od nieruchomości,
- dostęp i niezawodność funkcjonowania urządzeń infrastruktury technicznej oraz wysokość taryf opłat za korzystanie z ich usług,
- zasoby pracy i ich struktura wg poziomu wykształcenia i poziomu kwalifikacji zawodowych,

- lokalny klimat sprzyjający rozwojowi działalności gospodarczej, tworzony przez władze gminy oraz sprawność funkcjonowania administracji samorządowej,
- stan bezpieczeństwa publicznego, warunki zamieszkania i spędzania czasu wolnego.

Jest rzeczą oczywistą, że we współczesnym świecie ściąganie potencjalnych inwestorów wiąże się nieodłącznie z promocją. W przypadku Gminy Dobre konieczne jest stworzenie i konsekwentna realizacja jednego planu promocji gospodarczej i turystycznej, ponieważ te dwa kierunki będą na terenie Gminy tworzyć jeden kierunek rozwoju.

Niewątpliwie, w okresie najbliższych kilkunastu lat, rolnictwo pozostanie jednym z najważniejszych źródeł utrzymania mieszkańców Gminy Dobre. Jednak już teraz można wskazać, że głównie duże gospodarstwa, które będą w stanie sprostać coraz większej konkurencji, szczególnie ze strony pozostałych państw członkowskich Unii Europejskiej, mają szansę opłacalnej produkcji. W tej sferze należy więc dążyć do poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych, racjonalizować produkcję oraz niwelować skutki produkcji na małą skalę poprzez łączenie rolników w grupy producenckie, marketingowe czy spółdzielnie pozwalające zmniejszyć liczbę pośredników w odbiorze płodów rolnych. Podstawowe znaczenie będzie więc miało specjalistyczne doradztwo skierowane do tej grupy producentów, obejmujące w szczególności zagadnienia dotyczące umiejętności zarządzania przedsiębiorstwem, marketingowych, prowadzenia rachunkowości czy dostosowania produkcji do zmian na rynku.

Podstawowym jednak problemem będzie konieczność tworzenia pozarolniczych miejsc pracy przede wszystkim w przetwórstwie rolno-spożywczym, turystyce i usługach dla mieszkańców. Jedną z dostępnych form pozarolniczej działalności mieszkańców Gminy może być agroturystyka. Jednak aby racjonalnie wykorzystać tę możliwość konieczna będzie nie tylko poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej Gminy, ale również rozwój umiejętności prowadzenia działalności gospodarczej poza rolnictwem oraz skuteczna promocja walorów turystycznych i wypoczynkowych Gminy. Podczas spotkań z mieszkańcami, wskazywali oni na możliwość utworzenia skansenu na terenie Gminy, ścieżek historycznych oraz wykorzystania potencjału związanego z istniejącymi lecz zniszczonymi zbiornikami wodnymi. Niewątpliwie działania w tych kierunkach przyczynią się do podniesienia atrakcyjności turystycznej Gminy Dobre.

Specyfika Gminy Dobre wydaje się narzucać jeszcze jeden kierunek rozwojowy - rolnictwo ekologiczne. Wzrost zainteresowania zdrową żywnością wśród mieszkańców całej Europy jest niewątpliwie szansą dla rozwoju Gminy. Ponadto, jest to kierunek nie wymagający dużych nakładów inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych, a pozwalający na równoczesne łączenie kilku źródeł dochodów, np. produkcję ekologiczną, przetwórstwo na niewielką skalę z ekoturystyką.

Stąd też, realizacja celu strategicznego nr 2 polegać będzie na tworzeniu jak najlepszych podstaw dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, powstawania nowych pozarolniczych miejsc pracy, osiedlania się nowych mieszkańców i pobytu turystów. Rozwój gospodarczy Gminy Dobre będzie podporządkowany wymogom ochrony środowiska przyrodniczego, a więc będzie zgodny z konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cel strategiczny nr 3

Skala i tempo zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców poprzez świadczenie usług społecznych będą w przyszłości w bezpośrednim stopniu zależne od zasobności budżetu Gminy Dobre. Im wyższe dochody będzie ona osiągać i/lub więcej pozyskać zewnętrznych środków finansowych, w tym ze środków pomocowych Unii Europejskiej, tym więcej nakładów finansowych będzie mogło przeznaczać na rozwiązywanie istotnych problemów społecznych. Realizacja celu strategicznego nr 3 polegać będzie na jak najlepszym zaspokajaniu zbiorowych potrzeb społecznych w sferze: edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, kultury, sportu i rekreacji oraz poprawie stanu bezpieczeństwa publicznego. Są to z punktu widzenia warunków życia mieszkańców Gminy Dobre sfery kluczowe.

Niezwykle ważną sprawą jest także tworzenie jak najlepszych warunków organizacyjnych, kadrowych i finansowych dla działań zmierzających do umacniania integracji mieszkańców i kreowania tożsamości lokalnej (lokalnego patriotyzmu) oraz aktywizacji mieszkańców do działań prospołecznych, czyli ich mobilizacji do podejmowania wspólnych przedsięwzięć na rzecz poprawy swych warunków życia.

Funkcjonowanie podmiotów gospodarczych jest bardzo ograniczone bez odpowiednio wykwalifikowanej kadry. Dlatego właśnie w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej jako najpilniejsze potrzeby mieszkańcy Gminy wskazali: zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia głównie poprzez rozwiązanie problemu dostępu do Internetu, utworzenie szkoły średniej na terenie Gminy, stworzenie możliwości szkoleniowych i uzyskania doradztwa gospodarczego na miejscu dla wszystkich chętnych, jak również zabezpieczenie opieki najmłodszym poprzez organizację przedszkola.

Z przyjętych strategicznych celów rozwoju wynika, że deklarowaną INTENCJĄ WŁADZ GMINY DOBRE SĄ SYSTEMATYCZNE DZIAŁANIA NA RZECZ TEGO, ABY STAWAŁA SIĘ ONA W CORAZ WIĘKSZYM STOPNIU GMINĄ ATRAKCYJNĄ DO ZAMIESZKANIA I PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, OTWARTĄ NA TURYSTÓW, A TAKŻE POTRAFIĄCĄ SPROSTAĆ WYMOGOM INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ.

Część IV

Strategiczne programy działań realizacyjnych Gminy Dobre

1. Zasady formułowania

STRATEGICZNE PROGRAMY DZIAŁAŃ REALIZACYJNYCH zawierają zestaw planowanych (zamierzonych) przedsięwzięć, służących osiągnięciu strategicznych celów rozwoju Gminy Dobre. Składają się one:

PO PIERWSZE - z celów operacyjnych, określających rodzaje działań, jakie powinny być podjęte i wykonane, aby zrealizować zdefiniowane cele strategiczne,

PO DRUGIE - każdy z celów operacyjnych zawiera zestaw kierunków działań (projektów realizacyjnych), które winny być podjęte i wykonane w ramach poszczególnych celów operacyjnych w horyzoncie 2020 roku - określają one sposoby osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

Z punktu widzenia kompetencyjnego STRATEGICZNE PROGRAMY DZIAŁAŃ REALIZACYJNYCH obejmują cele operacyjne i kierunki działań (projekty realizacyjne), których wykonanie leży w kompetencjach: instytucji i organizacji rządowych, władz samorządowych wojewódzkiego mazowieckiego i powiatu mińskiego, Władz Gminy Dobre, przedsiębiorców, mieszkańców i organizacji pozarządowych oraz instytucji i organizacji tzw. otoczenia biznesu.

Tak więc, zapisy strategicznych programów działań realizacyjnych z punktu widzenia kompetencyjnego można podzielić na zadania własne, za wykonanie których są odpowiedzialne z mocy prawa Władze Gminy Dobre oraz pozostałe zadania, za realizację których odpowiedzialne są inne podmioty decyzyjne (tzw. zadania obce). W przypadku zadań wykraczających poza ustawowe kompetencje Władz Gminy Dobre ich rola będzie koncentrowała się na: prowadzeniu działań inspirujących, stymulujących i wspierających realizację określonych zadań, współpracy przy realizacji określonych zadań ze stosownymi podmiotami decyzyjnymi, wpływaniu na stosowne podmioty decyzyjne i monitorowaniu ich, aby zrealizowały one zadania przypisane im z mocy prawa.

Podstawą takiego podejścia do formułowania strategicznych programów działań realizacyjnych jest przekonanie, że Gminę Dobre należy traktować jako wspólnotę samorządową, zamieszkującą określone terytorium, a nie zawężać jej pojęcia tylko do Władz i Urzędu Gminy oraz posiadanych przez nich - z mocy prawa - zakresu kompetencji. Stąd też, najważniejsze jest wskazanie najistotniejszych problemów społeczno-gospodarczych występujących na terenie Gminy Dobre, wymagających skutecznego i efektywnego rozwiązywania, a nie „sztywne trzymanie się” ustawowych kompetencji.

Podstawową przesłanką stojącą u podstaw formułowania strategicznych programów działań realizacyjnych była konieczność podjęcia określonych działań wykonawczych, mających na celu rozwiązanie najważniejszych problemów (lub co najmniej złagodzenia ich negatywnych skutków) przed jakimi stoi obecnie cała społeczność Gminy Dobre. Należy zaznaczyć, że podstawowym czynnikiem ograniczającym skalę rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych, występujących obecnie na terenie Gminy Dobre jest niestety znaczący niedobór środków finansowych, zarówno w budżecie Gminy, jak i budżetu państwa, województwa mazowieckiego i powiatu mińskiego w stosunku do występujących potrzeb. Ograniczone są także możliwości korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej (wielkość środków finansowych przyznanych Polsce, a także wymagany jest również wkład własny). Należy podkreślić, że zaprezentowane poniżej strategiczne programy działań realizacyjnych, zawierające cele operacyjne i kierunki działań (projekty realizacyjne) zostały zgłoszone przez: mieszkańców w trakcie spotkań z Wójtem Gminy Dobre, poszczególne komórki urzędu gminy i gminne jednostki organizacyjne.

2. Cele operacyjne i planowane zadania realizacyjne

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Likwidacja niedoborów w sieciach i obiektach infrastruktury technicznej

<i>Cel operacyjny:</i> Dostarczenie mieszkańcom wody pitnej o dobrych parametrach jakościowych
<i>Kierunki działań</i>
Dokończenie budowy sieci wodociągowej.
Budowa trzech stacji uzdatniania wody
<i>Cel operacyjny:</i> Rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej
<i>Kierunki działań</i>
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach o zwartej zabudowie i największej gęstości zaludnienia oraz ich podłączenie do zbiorczej (ych) oczyszczalni ścieków.
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o niskiej intensywności zabudowy i gęstości zaludnienia.
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Dobrem - dostosowanie do standardów UE.
<i>Cel operacyjny:</i> Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami stałymi
<i>Kierunki działań</i>
Prowadzenie akcji edukacyjnej wśród mieszkańców Gminy na temat selektywnej zbiórki odpadów stałych i negatywnych konsekwencji dla środowiska przyrodniczego z niewłaściwego ich składowania.

Upowszechnienie selektywnej zbiórki odpadów stałych - segregacja odpadów w miejscach gromadzenia i w wyznaczonych punktach na terenie Gminy.
Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci.
Współpraca z gminami sąsiednimi, władzami powiatu mińskiego i województwa mazowieckiego w zakresie gromadzenia, recyklingu, bezpiecznego utylizowania i składowania odpadów stałych.
Cel operacyjny: Zapewnienie mieszkańcom dostaw energii elektrycznej i gazu sieciowego
<i>Kierunki działań</i>
Modernizacja sieci elektroenergetycznych na terenie Gminy.
Budowa stacji 220/15kV - poprawa parametrów technicznych energii elektrycznej dostarczanej odbiorcom.
Dalsza gazyfikacja Gminy - realizacja „Koncepcji programowej gazyfikacji Gminy Dobre”.

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Poprawa powiązań komunikacyjnych z otoczeniem oraz modernizacja wewnętrznego układu drogowego

Cel operacyjny: Prowadzenie działań stymulujących i wspierających ponadgminne inwestycje transportowe
<i>Kierunki działań</i>
Wspieranie działań na rzecz polepszenia powiązań transportowych Gminy z otoczeniem.
Modernizacja drogi wojewódzkiej Nr 637 wraz z budową urządzeń zapewniających wzrost bezpieczeństwa ruchu pieszych, rowerzystów i samochodów.
Modernizacja dróg powiatowych wraz z budową urządzeń zapewniających wzrost bezpieczeństwa ruchu pieszych, rowerzystów i samochodów.
Budowa mostów na rzekach, m.in. Rządza i Ossownica.
Cel operacyjny: Poprawa standardu gminnego układu drogowego Poprawa
<i>Kierunki działań</i>
Budowa nowych i modernizacja istniejących dróg gminnych
Budowa i modernizacja urządzeń infrastrukturalnych zapewniających poprawę bezpieczeństwa ruchu samochodowego i pieszych - chodniki, oświetlenie uliczne, ścieżki rowerowe, sygnalizacja świetlna, przejścia dla pieszych, „spowalniacze ruchu”.
Budowa obwodu drogowego do Cegielni.

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego

<p><i>Cel operacyjny:</i> Systematyczne prowadzenie edukacji ekologicznej i promocji proekologicznego stylu życia wśród społeczności lokalnej</p>
<p><i>Kierunki działań</i></p>
<p>Upowszechnianie rzetelnej wiedzy o stanie środowiska przyrodniczego Gminy, jego walorach, zasobach i głównych zagrożeniach.</p>
<p>Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców Gminy w miejscu ich zamieszkania i wypoczynku.</p>
<p>Systematyczna edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w szkołach.</p>
<p>Integracja społeczności lokalnej wokół programu poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz utworzenie lokalnego lobby na rzecz jego skutecznej realizacji.</p>
<p>Promowanie i wspieranie proekologicznej gospodarki leśnej, nastawionej na wzmocnienie odporności biologicznej lasów oraz zwiększenie lesistości Gminy.</p>
<p><i>Cel operacyjny:</i> Pełna ochrona walorów i zasobów środowiska przyrodniczego</p>
<p><i>Kierunki działań</i></p>
<p>Ochrona cennych walorów i zasobów środowiska przyrodniczego występujących na terenie Gminy.</p>
<p>Doprowadzenie do należytego stanu czystości rzek przepływających przez teren Gminy.</p>
<p>Opracowanie gminnego planu zalesień oraz sporządzenie i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla tych obszarów - zwiększenie lesistości Gminy.</p>
<p>Rozwijanie stałej współpracy z sąsiednimi gminami, powiatem minskim w celu koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska.</p>
<p>Organizowanie i wspieranie działań w zakresie ograniczania uciążliwości zanieczyszczeń i hałasu występujących wzdłuż dróg kołowych o dużym natężeniu ruchu (m.in. wprowadzenie pasów zieleni izolacyjnej, wałów ziemnych, ekranów dźwiękochłonnych).</p>
<p>Wspieranie działań na rzecz produkcji energii elektrycznej z zastosowaniem naturalnych i ekologicznych źródeł energii.</p>
<p>Przystosowanie istniejących kotłowni do wykorzystania paliw ze źródeł odnawialnych.</p>
<p>Rozwiązanie problemu wymiany azbestowych pokryć dachowych oraz ich utylizacji.</p>

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Wspieranie rozwoju aktywności gospodarczej

Cel operacyjny:
Organizacyjne i finansowe wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i innowacji
<i>Kierunki działań</i>
Wspomaganie przedsiębiorczości poprzez współdziałanie Władz Gminy z agencjami i fundacjami rozwoju lokalnego oraz lokalnymi przedsiębiorcami.
Wspieranie działań na rzecz tworzenia pozarolniczych miejsc pracy, zwłaszcza dla absolwentów szkół oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców.
Utworzenie Gminnego Klubu Pracy i Doradztwa Gospodarczego dla osób poszukujących pracy, chcących rozpocząć działalność gospodarczą i korzystać ze środków finansowych Unii Europejskiej, oraz inwestorów zewnętrznych.
Opracowanie brakujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i skuteczne egzekwowanie ich ustaleń.
Wspieranie tworzenia grup producenckich wśród rolników.
Wspieranie tworzenia gospodarstw agroturystycznych.
Wspieranie przestawienia się gospodarstw rolnych na produkcję metodami ekologicznymi, tzw. rolnictwo ekologiczne.
Wykorzystanie walorów historycznych i przyrodniczych Gminy dla aktywizacji funkcji turystyczno-rekreacyjnej.
Dokończenie melioracji gruntów.
Uzbrojenie terenów pod nową działalność gospodarczą.
Cel operacyjny:
Rozwój turystyki
<i>Kierunki działań</i>
Zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych.
Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej w Gminie.
Utworzenie szlaków turystycznych oraz wytyczenie i budowa ścieżek rowerowych.
Właściwe oznakowanie miejsc atrakcyjnych turystycznie.
Przygotowanie i realizacja programów odnowy wsi oraz zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego
Organizacyjne i finansowe wsparcie ochrony obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Gminy.
Oczyszczenie koryt rzek: Rządza i Ossownica.
Odbudowa zbiorników wodnych nad rzeką Rządza.
Wykorzystanie stawów na cele rekreacyjne, budowa otwartych kąpielisk.

Utworzenie Gminnego Punktu Informacji dla turystów.
Opracowanie planu zabudowy rekreacyjnej/letniskowej, uzbrojenie terenów pod tego typu zabudowę zgodnie z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego.
Cel operacyjny: Promocja Gminy
<i>Kierunki działań</i>
Opracowanie i realizacja kompleksowego programu promocji Gminy, skierowanego do potencjalnych mieszkańców, przedsiębiorców i turystów.
Utworzenie banku danych o nieruchomościach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, produkcyjną i usługową.
Tworzenie gminnego zasobu gruntów na cele inwestycyjne. Sukcesywne ich przygotowywanie do zorganizowanej działalności inwestycyjnej (scalanie i podział na działki, budowa podstawowej sieciowej infrastruktury technicznej i dróg).
Stworzenie kalendarza cyklicznych imprez lokalnych i organizacja imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych umożliwiających napływ turystów i integrację mieszkańców - np. Dni Gminy Dobre.

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Zapewnienie jak najlepszego standardu świadczonych usług społecznych

Cel operacyjny: Poprawa warunków i jakości nauczania w gminnych placówkach oświatowych
<i>Kierunki działań</i>
Stałe doskonalenie programów nauczania w szkołach gminnych oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadre pedagogiczną.
Budowa przedszkola.
Utworzenie szkoły średniej na terenie Gminy.
Poprawa dostępności do Internetu w placówkach oświatowych.
Doposażenie gminnych placówek oświatowych w nowoczesne pomoce dydaktyczne.
Wsparcie dla edukacji pozaszkolnej dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej.
Cel operacyjny: Poprawa warunków upowszechniania kultury
<i>Kierunki działań</i>
Remont budynku byłej remizy OSP i przeznaczenie go na potrzeby mieszkańców.
Organizacja miejsc spotkań (klubów) na młodzieży.
Wspieranie wszelkich form działalności kulturalnej mieszkańców, stowarzyszeń i zespołów.

Cel operacyjny: Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego
<i>Kierunki działań</i>
Zacieśnienie współpracy Komendy Powiatowej Policji, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej, Ochotniczych Straży Pożarnych z mieszkańcami Gminy na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa publicznego.
Zakupy sprzętu dla potrzeb Ochotniczych Straży Pożarnych i Komisariatu Policji.
Cel operacyjny: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
<i>Kierunki działań</i>
Rozszerzenie zakresu i osób objętych pomocą społeczną w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych.
Utworzenie wolontariatu przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej - pomoc osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym. Tworzenie systemu pomocy sąsiedzkiej dla osób potrzebujących.
Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych.
Cel operacyjny: Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
<i>Kierunki działań</i>
Rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego w szkołach.
Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego.
Budowa basenu.

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Zapewnienie sprawnej i profesjonalnej obsługi interesantów przez administrację samorządową

Cel operacyjny: Poprawa warunków lokalowych Urzędu Gminy i poprawa jakości pracy administracji samorządowej
<i>Kierunki działań</i>
Dostosowanie struktur organizacyjnych Urzędu Gminy do zasad i wymogów zarządzania strategicznego.
Wybranie i wdrożenie zintegrowanego systemu informatycznego.
Wybranie i wdrożenie systemu GIS (Systemu Informacji Przestrzennej).
Wybranie i wdrożenie nowoczesnego systemu obiegu dokumentów.
Wdrożenie elektronicznego systemu usług dla mieszkańców.
Zakupy inwestycyjne Urzędu Gminy, w tym stała modernizacja sprzętu i oprogramowania komputerowego.
Stworzenie gminnych punktów dostępu do Internetu (e-społeczeństwo).
Nawiązywanie partnerskiej współpracy z zagranicznymi gminami.

3. Priorytety realizacyjne

STRATEGIA określa zestaw celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań (projektów realizacyjnych) na cały okres jej obowiązywania, tj. do 2020 roku. Należy podkreślić, że w najbliższych kilku latach nie należy spodziewać się radykalnego wzrostu dochodów budżetu Gminy Dobre. Nie ma też co liczyć na znaczny wzrost środków finansowych przekazywanych z budżetu państwa. Realną szansą na pozyskanie dodatkowych środków są fundusze pomocowe Unii Europejskiej. Jednak nie jest to „pieniądz łatwy do pozyskania”. Trzeba bowiem spełnić szereg wymogów formalnych i merytorycznych, a także mieć zabezpieczony udział własny w kosztach danej inwestycji.

Biorąc powyższe pod uwagę, Władze Gminy Dobre będą w początkowym okresie zmuszone realizować wariant STRATEGII, który można nazwać WARIANTEM UMIARKOWANEGO I SELEKTYWNEGO ROZWOJU, czyli koncentracji działań realizacyjnych na likwidacji elementarnych niedoborów w zakresie infrastruktury technicznej warunkującej poprawę środowiska życia mieszkańców, dobry stan środowiska przyrodniczego, a także wzrost atrakcyjności lokalizacyjnej Gminy dla podmiotów gospodarczych i osadnictwa oraz rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej. Jest on wyrazem:

- realnej oceny szans i zagrożeń rozwojowych, tkwiących w otoczeniu Gminy (uwarunkowania gospodarcze, prawne i finansowe funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, sytuację budżetową państwa, możliwości skorzystania z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej),
- realnej oceny silnych i słabych stron Gminy, a zwłaszcza obecnej i przewidywanej sytuacji finansowej budżetu oraz wynikających z niej możliwości inwestycyjnych.

W związku z tym należy w najbliższych latach skoncentrować się na realizacji takich priorytetów, które z punktu widzenia zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Dobre, będą miały strategiczne znaczenie i zarazem mają szanse na pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie ich realizacji. Chodzi tu przede wszystkim o likwidację najbardziej dokuczliwych dla mieszkańców niedoborów ilościowych i jakościowych w sferze infrastruktury technicznej (gospodarka wodno-ściekowa, drogi gminne) i infrastruktury społecznej. Należy również skoncentrować się na działaniach wspierających rozwój lokalnej gospodarki, w tym rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i turystyki, poprzez tworzenie jak najlepszych warunków instytucjonalnych, organizacyjnych, terenowych i infrastrukturalnych wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców i lokalizacji inwestorów tworzących pozarolnicze miejsca pracy. Umożliwi to wzrost zatrudnienia, dochodów osobistych ludności oraz dochodów budżetu Gminy.

WARIANT UMIARKOWANEGO I SELEKTYWNEGO ROZWOJU Gminy Dobre jest więc wariantem kompromisowym między występującymi zbiorowymi potrzebami mieszkańców a możliwościami sfinansowania ich realizacji zarówno ze środków własnych (budżet), jak i zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej.

Stąd też, do priorytetów zaliczono przede wszystkim te zadania (projekty), których realizacja przyjąć będzie:

Dostarczeniu wszystkim mieszkańcom Gminy wody pitnej o dobrych parametrach jakościowych - dokończenie budowy sieci wodociągowej, budowę i modernizację ujęć wody oraz stacji uzdatniania wody.
Rozwiązaniu problemu gospodarki ściekowej - służyć temu będzie opracowanie i sukcesywna realizacja kompleksowego programu gospodarki ściekami, uwzględniającego gęstość zaludnienia i zabudowy poszczególnych wsi oraz koszty budowy i eksploatacji w przeliczeniu na 1 mieszkańca (lub gospodarstwo domowe) jako podstawy do wdrażania konkretnych rozwiązań technicznych, a mianowicie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ budowa kanalizacji sanitarnej i zbiorczych oczyszczalni ścieków w miejscowościach o zwartej zabudowie i gęsto zaludnionych, ▪ budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w pozostałych miejscowościach.
Poprawie standardu obsługi komunikacyjnej - budowa i modernizacja dróg: wojewódzkiej, powiatowych a przede wszystkim gminnych wraz z chodnikami, oświetleniem ulicznym, ścieżkami rowerowymi, a także urządzeniami służącymi poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego.
Zabezpieczeniu jak najlepszych warunków dla podnoszenia jakości kształcenia w placówkach oświatowych, upowszechniania kultury oraz sportu i rekreacji.
Zabezpieczeniu jak najlepszej opieki socjalnej dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
Stałej poprawie bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy.

Oczywiście, w miarę poprawy ogólnej sytuacji gospodarczej i stanu finansów publicznych w kraju, a także sytuacji finansowej budżetu Gminy Dobre zakres realizacji celów operacyjnych i kierunków działań (projektów realizacyjnych) będzie ulegał zwiększeniu. Będzie wtedy możliwa realizacja wariantu STRATEGII, który można nazwać WARIANTEM DYNAMICZNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. Jest to wariant najbardziej pożądany, gdyż gwarantuje on wszechstronne zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Dobre, w tym bezpieczny dla ich zdrowia stan środowiska przyrodniczego.

4. Uwarunkowania realizacji ustaleń strategicznych

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU powstała dzięki współpracy z mieszkańcami i jej ustalenia powinny być realizowane wspólnie z jak najszerszym gronem mieszkańców. Jednak zasadnicza odpowiedzialność za wykonanie jej ustaleń spocznie na Władzach Gminy Dobre. Wymagać to będzie aktywnych, systematycznych oraz skoordynowanych działań Rady i Wójta Gminy, pracowników Urzędu Gminy i gminnych jednostek organizacyjnych na rzecz urzeczywistnienia ustaleń STRATEGII. W wielu przypadkach będą to działania pionierskie, często rozłożone na wiele lat, trudne i skomplikowane, zwłaszcza jeśli chodzi o zmianę mentalności mieszkańców (w zdecydowanej

większości związanych z rolnictwem), czy zaktywizowanie i zintegrowanie społeczności lokalnej na rzecz wspólnego rozwiązywania problemów, zgodnie z powiedzeniem: „jeśli sami sobie nie pomożemy, to nikt nam nie pomoże”.

Do najważniejszych wewnętrznych uwarunkowań skutecznej realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU zaliczyć należy:

Prorozwojowa (proinwestycyjna) polityka finansowa

Polityka ta winna zmierzać w pierwszym rzędzie do długookresowej maksymalizacji dochodów budżetowych, racjonalizacji wydatków bieżących oraz poprawy efektywności wykorzystania własnych środków inwestycyjnych. Głównym czynnikiem maksymalizacji dochodów budżetowych jest przede wszystkim trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy, jako bazy dochodowej zarówno dla mieszkańców, jak i budżetu Gminy, a także lepsza ściągальność podatków i opłat lokalnych (w tym podatku od nieruchomości). Z kolei, racjonalizacja wydatków bieżących powinna zmierzać do minimalizacji kosztów zaspokajania potrzeb publicznych należących do zadań Gminy, przy zachowaniu określonego standardu świadczonych usług. Wymaga to prowadzenia stałego monitoringu bieżących kosztów utrzymania określonych obiektów, urządzeń i świadczenia usług. Dotyczy to szczególnie kosztów funkcjonowania oświaty gminnej, które w ostatnich latach znacznie wzrosły. Natomiast poprawa efektywności wykorzystania środków inwestycyjnych wymaga konsekwentnego stosowania zasady racjonalnego gospodarowania, tj. „maksymalizacji efektów z wydatkowanych nakładów lub minimalizacji nakładów na uzyskanie założonego efektu”. Możliwość stosowania tej zasady występuje we wszystkich fazach procesu inwestycyjnego poczynając od koncepcji projektu inwestycyjnego poprzez jego przygotowanie, a następnie realizację. Najważniejszą sprawą jest maksymalne skracanie czasu procesu inwestycyjnego, zgodnie z zasadą „czas to pieniądz”, co wymaga precyzyjnego jego zaplanowania. Ponadto, nie należy zbytnio rozbudowywać „frontu inwestycyjnego”, bowiem grozi to wydłużeniem się czasu trwania inwestycji, a w konsekwencji wzrostem ogólnych kosztów inwestycji.

Potencjalne możliwości zwiększenia środków finansowych na inwestycje gminne istnieją poprzez szersze korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania, w tym z preferencyjnych kredytów bankowych i środków pomocowych Unii Europejskiej, a także podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (tzw. PPP). Dzięki takim działaniom będzie można maksymalizować wielkość środków finansowych przeznaczanych na inwestycje gminne, które wynikają z ustaleń Strategii.

Doskonalenie struktur organizacyjnych i procedur postępowania urzędowego

Działania w tym względzie winny być skierowane zarówno w stosunku do normalnego, rutynowego działania administracyjnego, które musi odpowiadać oczekiwaniom mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych, jak i działań związanych z realizacją ustaleń strategicznych. Muszą one charakteryzować się brakiem rutynowości i biurokratyzmu, co wymaga pozytywnego nastawienia ze strony wszystkich pracowników Urzędu Gminy i krótkich terminów przy załatwianiu wszelkich spraw interesantów.

Niezbędne jest także stworzenie systemu informacji o zjawiskach i procesach dokonujących się na terenie Gminy, przez który należy rozumieć zintegrowany zespół ludzi, środków oraz metod (programów) zbierania, przechowywania, przetwarzania, aktualizowania niezbędnych danych potrzebnych Władzom Gminy Dobre do podejmowania decyzji dotyczących aktualizowania, modyfikowania oraz monitorowania i kontroli realizacji ustaleń STRATEGII. Jeśli tak rozumiany system ma być skuteczny, nie może ograniczać się wyłącznie do gromadzenia informacji, lecz musi także zapewniać stałą i merytoryczną ich analizę. Stąd też przy jego organizowaniu muszą być spełnione następujące warunki:

- dostarczanie informacji kompleksowych oraz aktualnych w celu ich skutecznego i efektywnego wykorzystania,
- umożliwienie stałego monitorowania stanu istniejącego, silnych i słabych stron Gminy, warunków życia mieszkańców, gospodarki lokalnej, stanu zagospodarowania przestrzennego, stanu środowiska przyrodniczego i ochrony dziedzictwa kulturowego, itp.,
- zapewnienie wymiany informacji pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Gminy oraz między kierownictwem a pracownikami,
- umożliwienie wczesnego rozpoznania nadchodzących zmian tkwiących w otoczeniu Gminy (szanse i zagrożenia rozwojowe),
- umożliwienie monitorowania oraz kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii.

Tak rozumiany system informacji musi obejmować poszczególne sfery funkcjonalne Gminy, tj. społeczną, gospodarczą, ekologiczną, przestrzenną, infrastrukturalną i finansową, wszystkie szczeble kierowania i poziomy decyzyjne, a także wzajemne relacje Gmina Dobre i jej otoczenie.

Opracowanie szczegółowych planów realizacji poszczególnych kierunków działań - w pierwszym rzędzie priorytetowych

Plany te stanowią podstawę do koordynacji podmiotowej, przedmiotowej, przestrzennej i czasowej ich realizacji oraz zapewnienia niezbędnych źródeł ich finansowania (własnych i zewnętrznych). Winny one zawierać:

- termin rozpoczęcia i zakończenia realizacji zadania (część zadań może mieć charakter ciągły, np. w zakresie bezpieczeństwa publicznego - w tej sytuacji nie określa się terminu jego zakończenia),
- etapy realizacji zadania (w sytuacji jeśli jest to pożądane lub niezbędne z punktu widzenia jego specyfiki),
- określenie podmiotu odpowiedzialnego za wykonanie zadania oraz podmiotów współpracujących lub współodpowiedzialnych,
- koszty finansowe, społeczne (w kategoriach korzyści lub niekorzyści dla mieszkańców lub ich części) i ekologiczne związane z realizacją zadania,
- źródła finansowania zadania,
- spodziewane efekty z realizacji zadania dla mieszkańców gminy, gospodarki lokalnej, ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, zagospodarowania przestrzennego, finansów gminy, itp.),
- lokalizacja przestrzenna zadania (jeśli wiąże się ono z konkretnym miejscem w przestrzeni gminy).

Sukcesywne opracowywanie i skuteczna realizacja wieloletniego planu inwestycyjnego i finansowego

Wieloletni plan inwestycyjny stanowi podstawę do prowadzenia długookresowej polityki inwestycyjnej Gminy Dobro. Zawiera on listę zadań inwestycyjnych w układzie priorytetowym (rankingowym) przewidzianych do realizacji wraz z zakresem rzeczowym i finansowym w rozbięciu na poszczególne lata. Innymi słowy, stanowi on zbiór wyselekcjonowanych, ocenionych i zaakceptowanych do realizacji - przez Władze Gminy Dobro - gminnych zadań inwestycyjnych w określonym horyzoncie czasu. Jego posiadanie przyczynia się do racjonalizacji wydatków inwestycyjnych. Drugi - stanowi podstawę do prowadzenia długookresowej polityki finansowej i jest narzędziem efektywnego zarządzania finansami Gminy Dobro. Określa on:

- niezbędny, racjonalny poziom wydatków bieżących zapewniający wykonanie wszystkich zadań statutowych Gminy,
- wolne środki brutto, które można wykorzystać na finansowanie inwestycji gminnych i obsługę długu,
- wolne środki netto na realizację gminnych programów inwestycyjnych (a więc po uwzględnieniu kosztów obsługi istniejącego zadłużenia i zabezpieczenia środków na obsługę planowanego zadłużenia),
- górny pułap możliwości zadłużenia się Gminy - przyjmując najbardziej prawdopodobne założenia co do warunków kredytowania inwestycji gminnych.

Oba wieloletnie plany stanowią „pomost” pomiędzy ustaleniami Strategii, a corocznymi budżetami Gminy Dobro.

Partnerska współpraca z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami

Władze Gminy Dobro winny poszukiwać partnerów społecznych chętnych do współpracy przy realizacji ustaleń STRATEGII. W tym celu będą one inicjować i koordynować partnerską współpracę z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, lokalnymi środowiskami opiniotwórczymi i przedsiębiorcami funkcjonującymi na terenie Gminy. Efektem tej współpracy będzie niewątpliwie podniesienie efektywności wydatkowania środków finansowych z budżetu (środki publiczne), lepsze zaspokajanie potrzeb społecznych, umacnianie poczucia podmiotowości mieszkańców oraz uzyskanie możliwości wczesnego reagowania na problemy lokalne, a w konsekwencji wzrost jakości życia mieszkańców Gminy i poprawę warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

Promocja walorów i zasobów Gminy Dobro

Jest ona istotnym uwarunkowaniem skutecznej realizacji ustaleń strategicznych. Ma ona na celu wyrobienie pozytywnego wizerunku Gminy Dobro u potencjalnych inwestorów, mieszkańców i turystów. Promocja musi być prowadzona w sposób aktywny i nie może zaniedbywać żadnych sposobności, tak w środkach masowej informacji, jak i podczas różnego rodzaju konferencji, targów, kontaktów z odpowiednimi agendami rządowymi, czy wreszcie bezpośrednich kontaktów z potencjalnymi inwestorami.

Krajowa partnerska współpraca Gminy Dobre

Część ustaleń zapisanych w STRATEGII może być realizowana wspólnie w ramach powiatu mińskiego jako całości lub z wybranymi gminami, wchodzącymi w jego skład, a także z innymi gminami i władzami województwa mazowieckiego. Wspólna realizacja przedsięwzięć przyczyniać się będzie do lepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz racjonalizacji wydatkowania środków finansowych z budżetu Gminy. Takie podejście będzie również czynnikiem zwiększającym szanse na uzyskanie wsparcia finansowego ze źródeł zewnętrznych, w tym zwłaszcza środków pomocowych Unii Europejskiej.

Międzynarodowa partnerska współpraca Gminy Dobre

Umożliwia ona skorzystanie z doświadczeń gmin zagranicznych w kwestii metod i praktycznych sposobów rozwiązywania różnych problemów, a także umożliwia realizację wspólnych przedsięwzięć, na które można uzyskać wsparcie ze strony Unii Europejskiej. Współpraca ta jest również ważna z punktu widzenia nawiązywania bezpośrednich kontaktów mieszkańców współpracujących gmin, przedsiębiorców działających na ich terenie, organizację wspólnych przedsięwzięć kulturalnych i sportowych.

Działania informacyjne i promocyjne

Mają one na celu informowanie o postępach i trudnościach we wdrażaniu ustaleń STRATEGII. Działania w tym względzie są niezbędnym narzędziem konsultacji społecznej. Stanowią dobrą podstawę nie tylko do społecznego poparcia ustaleń STRATEGII, ale do współdziałania w ich wdrażaniu. W myśl zasady, że „społeczność lokalna powinna być informowana o działaniach władz samorządowych”, wdrażanie ustaleń STRATEGII zawsze musi mieć swoje odzwierciedlenie w planowej polityce informacyjnej Władz Gminy Dobre. Nie chodzi tu wyłącznie o funkcję informacyjną, ale także „nawiązanie partnerskich stosunków z mieszkańcami dla powszechnego dobra. Takim dobrem wspólnym winna być niewątpliwie STRATEGIA, o ile jej ustalenia były konsultowane z mieszkańcami i odzwierciedlają one faktyczne potrzeby społeczności lokalnej, wskazując jednocześnie sposoby ich zaspokojenia. Podstawowy celem działań informacyjnych i promocyjnych jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach STRATEGII (mieszkańców, właścicieli działek rekreacyjnych, turystów, przedsiębiorców, potencjalnych inwestorów, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych), a także podmiotów mogących być partnerami w realizacji projektów planowanych zadań. Aby osiągnąć cele związane z informacją i promocją ustaleń STRATEGII i postępów w ich realizacji będą stosowane m.in. następujące środki i instrumenty:

- publikacja tekstu STRATEGII oraz okresowych ocen jej realizacji na stronach internetowych Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej,
- spotkania z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi w realizacji konkretnych zadań.
- publikacje, broszury informacyjne, plakaty, reklamy, materiały audio-wizualne, ulotki,
- współpraca z mediami - publikacje prasowe, informacje w telewizji i w rozgłośniach radiowych.

Reasumując należy stwierdzić, że skuteczna realizacja ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU zależy od wielu wewnętrznych uwarunkowań, które ogólnie można określić następująco:

- sprawne i skuteczne przywództwo Władz Gminy Dobre, tworzące jak najlepsze warunki techniczne i organizacyjne dla realizacji wytyczonych celów, a także motywujące pracowników samorządowych do aktywnych działań na rzecz realizacji ustaleń strategicznych,
- odpowiednio przygotowane kadry administracji samorządowej do realizacji ustaleń strategicznych,
- adekwatna do zaplanowanych zadań struktura organizacyjna Urzędu Gminy i gminnych jednostek organizacyjnych oraz sprawne procedury postępowania urzędowego,
- współpraca z otoczeniem (organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, władzami innych jednostek samorządu terytorialnego w kraju i zagranicą),
- aktywna prorozwojowa polityka finansowa Władz Gminy Dobre, polegająca na długookresowej maksymalizacji dochodów budżetowych, racjonalizacji wydatków bieżących, wzroście i poprawie efektywności wykorzystania środków inwestycyjnych oraz aktywnym pozyskiwaniu środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych na realizację zaplanowanych przedsięwzięć rozwojowych, w tym z Unii Europejskiej,
- sprawne systemy informacyjne umożliwiające rzetelny monitoring i kontrolę przebiegu oraz ocenę efektów realizacji ustaleń Strategii.

Skuteczna realizacja ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU zależna będzie również w dużej mierze od sprzyjających uwarunkowań zewnętrznych, czyli szans rozwojowych, tkwiących w otoczeniu Gminy - europejskim, krajowym i wojewódzkim.

Część V

Spójność celów rozwoju Gminy Dobre z zapisami dokumentów strategicznych szczebla krajowego i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013

Z dniem wejścia Polski do Unii Europejskiej sektor publiczny, w tym jednostki samorządu terytorialnego ma możliwość pełnego korzystania z funduszy pomocowych Unii Europejskiej. Podstawowym ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów Unii Europejskiej. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w Unii Europejskiej.

Do pozyskania dofinansowania w ramach pomocy z funduszy Unii Europejskiej w latach 2007-2013 konieczne jest przygotowanie odpowiedniej dokumentacji. Jej zawartość będzie zależna od rodzaju projektu inwestycyjnego oraz funduszu, z którego będzie on współfinansowany. W każdym z przypadków musi zawierać ona wniosek (przygotowany w oparciu o ujednolicone formularze) oraz w zależności od programu - studium wykonalności projektu (inwestycji) i raport o oddziaływaniu na środowisko. Dokumenty te będą następnie składane w odpowiedniej jednostce zarządzającej lub pośredniczącej w zależności od wybranego programu.

Jednak warunkiem wstępnym ubiegania się o dofinansowanie inwestycji gminnych przewidzianych do realizacji przez władze polskich gmin, w tym Gminy Dobre z funduszy pomocowych Unii Europejskiej jest zapewnienie spójności celów jej rozwoju i zadań realizacyjnych z zapisami zawartymi w dokumentach strategicznych rządu RP i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013. Spójność tę prezentuje poniższe zestawienie:

<p>Gmina Dobre Cel strategiczny: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM SŁUŻĄCEJ OCHRONIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO</p>
<p>STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015:   Priorytet 2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.   Priorytet 5. Rozwój obszarów wiejskich.</p>
<p>NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI):   Cel horyzontalny 3: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.   Cel horyzontalny 6: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.</p>

<p>PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013:   Cel: Poprawa stanu środowiska naturalnego i terenów wiejskich przez wspieranie gospodarki gruntami.   Oś 2 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Poprawa stanu środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.</p>
<p>STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU: Kierunki działań: 4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej i transportu w regionie.   4.5. Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.</p>
<p>REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007-2013:   Priorytet III. Regionalny system transportowy.   Priorytet VI. Inwestycje w ochronę środowiska.</p>
<p>Gmina Dobre Cel strategiczny: ROZWÓJ GOSPODARKI LOKALNEJ, W TYM ROLNICTWA, PRZETWÓRSTWA ROLNO-SPOŻYWCZEGO I TURYSTYKI</p>
<p>STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015:   Priorytet 1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.   Priorytet 3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.   Priorytet 5. Rozwój obszarów wiejskich - Obszary działań: Różnicowanie działalności gospodarczej, Rozwój przedsiębiorczości, Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich, Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych.</p>
<p>NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI):   Cel horyzontalny 6: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.</p>
<p>PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013:   Cel: Poprawa konkurencyjności rolnictwa i leśnictwa przez wspieranie restrukturyzacji, rozwoju i innowacji.   Oś 1 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego.   Cel: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz popieranie różnicowania działalności gospodarczej.   Oś 3 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.</p>
<p>STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU: Kierunki działań: 2.1. Rozwój MSP oraz wzrost ich innowacyjności i konkurencyjności.   4.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.   5.2. Poprawa i promocja atrakcyjności inwestycyjnej w regionie.   5.3. Promocja i zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.</p>
<p>REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007-2013:   Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu.</p>

Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Gmina Dobre

Cel strategiczny: ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI I KSZTAŁTOWANIA POSTAW PROSPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015:

Priorytet 2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.

Priorytet 4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.

Priorytet 5. Rozwój obszarów wiejskich - Obszary działań: Rozwój i poprawa infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich, Wzrost jakości kapitału ludzkiego oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi.

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI):

Cel horyzontalny 2: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.

Cel horyzontalny 3: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

Cel horyzontalny 6: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013:

Cel: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz popieranie różnicowania działalności gospodarczej.

Oś 3 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki.

Oś 4 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): LEADER - aktywizacja społeczności wiejskiej poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw (realizowane jest to przez Lokalne Grupy Działania).

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU:

Kierunki działań:

1.1. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i teleinformatyzacji.

1.2. Wzrost poziomu wykształcenia i poprawa jakości kadr.

1.4. Podniesienie standardów ochrony zdrowia i zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń społecznych.

1.6. Intensyfikacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

1.7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.

4.4. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej.

5.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007-2013:

Priorytet II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza.

Priorytet VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego.

Podsumowując należy stwierdzić, że zapisy celów rozwoju (strategicznych i operacyjnych) oraz kierunków działań (projektów realizacyjnych) Gminy Dobre są kompatybilne z zapisami wyżej wymienionych dokumentów strategicznych. Stanowi to wstępną merytoryczną podstawę do ubiegania się o środki pomocowe Unii Europejskiej na współfinansowanie zadań gminnych. Stanowi to również podstawę do nawiązywania i rozwoju współpracy w władzami samorządowymi województwa mazowieckiego, powiatu mińskiego i poszczególnych gmin, wchodzących w jego skład przy rozwiązywaniu wspólnych problemów.

Część VI

Monitoring, kontrola i ocena efektów realizacji ustaleń strategicznych

Dla skutecznej i efektywnej realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU niezbędne jest stworzenie systemu stałego monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji jej ustaleń (celów i kierunków działania). Jednocześnie system ten może być wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji i procesów zachodzących w otoczeniu Gminy, jak i wewnątrz niej, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiąganie przyjętych celów rozwoju. Generalnie rzecz biorąc, systemy monitoringu i kontroli służą do wykrywania:

- istniejących, bądź możliwych tendencji i zdarzeń powodujących zakłócenia w wykonywaniu decyzji wynikających z przyjętych ustaleń STRATEGII,
- negatywnych konsekwencji tychże decyzji dla poziomu życia mieszkańców i funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz stanu środowiska przyrodniczego,
- odchyleń realizacyjnych od założonych celów rozwoju Gminy.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń STRATEGII służy więc rozwiązywaniu problemów, gdyż nastawione są one na ich wykrywanie oraz zapobieganie ich skutkom. Pozwala to na zwiększenie zdolności Władz Gminy Dobre do szybkiej i skutecznej reakcji na zmiany zachodzące zarówno w otoczeniu, jak i wewnątrz niej.

Monitoring i kontrola realizacji

Jest to proces, który ma na celu systematyczne analizowanie stanu zaawansowania realizacji poszczególnych kierunków działań i ich zgodności ze sformułowanymi celami. Jego istotą jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało, a co nie zostało zrobione, określenie przyczyn tego stanu rzeczy, a także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele. Innymi słowy, istotą procesu monitoringu i kontroli jest stwierdzenie, czy wynik naszego działania (efekt końcowy) jest zgodny z zamierzeniami (cele i kierunki działania) oraz czy wszystkie czynności i środki zastosowanie w działaniu były potrzebne do osiągnięcia zamierzonego stanu.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. MONITORING RZECZOWY obejmować będzie skwantyfikowane dane obrazujące postęp w realizacji zapisanych w STRATEGII zadań oraz umożliwiać będzie oceny ich wykonania w odniesieniu do celów rozwoju. Będzie się on posługiwał się dwoma rodzajami wskaźników, a mianowicie:

- WSKAŹNIKAMI PRODUKTU (dostarczają informacji o dobrach lub usługach wytworzonych w wyniku realizacji zadań) - opisują one rzeczy materialne lub usługi powstałe

bezpośrednio w wyniku realizacji zadań, np. długość zmodernizowanych dróg, liczba wybudowanych miejsc parkingowych,

- WSKAŹNIKAMI REZULTATU (dostarczają informacji o zmianach jakie nastąpiły w wyniku realizacji zadań) - opisują one bezpośrednie i natychmiastowe efekty (korzyści) wynikające z realizacji zadań, np. liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej.

Natomiast MONITORING FINANSOWY obejmować będzie ocenę racjonalności i sprawności wydatkowania środków finansowych (własnych i zewnętrznych) na realizację ustaleń zawartych w STRATEGII.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU będzie obejmowała w szczególności:

- zbieranie i interpretowanie (oceny) danych opisujących postęp i efekty realizowanych kierunków działań (projektów realizacyjnych),
- bieżący nadzór, kontrolę i ocenę realizacji poszczególnych kierunków działań,
- wczesne diagnozowanie trudności mogących mieć niekorzystny wpływ na realizowane kierunki działań, zwłaszcza na ich terminowość i ostateczne koszty realizacji,
- korygowanie i modyfikowanie planowanych kierunków działań, jeśli nie ma szans i możliwości ich wykonania,
- weryfikację zgodności założonych planów finansowych z faktyczną ich realizacją,
- weryfikację zgodności uzyskiwanych efektów z założonymi celami,
- ocenę efektywności wykorzystania środków finansowych pozostających w dyspozycji budżetu Gminy i aktualizację prognoz finansowych,
- aktualizację i uzupełnianie zapisów STRATEGII, w zależności od pojawiających się zewnętrznych i wewnętrznych merytorycznych przyczyn,
- sporządzanie przez Wójta Gminy raportu z realizacji ustaleń STRATEGII (raz w roku) i jego przekazywanie do Rady Gminy, a także upowszechnianie wśród mieszkańców.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń Strategii mają, więc za zadanie szybko wykrywać tendencje i zdarzenia mogące mieć negatywny wpływ na skalę i tempo realizacji, zapisanych w STRATEGII, celów rozwoju i planowanych zadań realizacyjnych.

Ocena efektów realizacji

Ocena efektów realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU umożliwia - poprzez odpowiednio dobrany system mierników - badać rezultaty (postępy) w zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy. Będzie ona prowadzona w dwóch aspektach:

- bieżąca (on-going) - ocenie tej będą podlegać poszczególne przedsięwzięcia w trakcie ich realizacji,
- ex-post - ocenie tej będą podlegać poszczególne przedsięwzięcia po ich zakończeniu.

Przy ocenie efektów realizacji ustaleń STRATEGII należy uwzględnić następujące trzy kryteria:

- skuteczności, co pozwala określić, czy i na ile cele zapisane w STRATEGII zostały osiągnięte,

- efektywności, co pozwala porównać zasoby zaangażowane przy realizacji danego przedsięwzięcia z rzeczywistymi osiągnięciami - jest to stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów,
- korzystności, co pozwala ocenić faktyczne efekty z realizacji danego przedsięwzięcia - jest to ocena „saldo” skutków pozytywnych i negatywnych powstałych w wyniku jego realizacji.

Ocena efektów zdefiniuje również czynniki, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia we wdrażaniu poszczególnych przedsięwzięć, a także określi rekomendacje i proponowane zmiany w zapisach STRATEGII. Szczególną uwagę należy zwrócić na sposób rozpowszechniania wyników tej oceny tak, aby dotarły one do jak najszerszego grona mieszkańców Gminy i zlokalizowanych na jej terenie podmiotów gospodarczych oraz innych zainteresowanych podmiotów.

W celu ułatwienia monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU wprowadzić należy zestaw wskaźników (produktu i rezultatu), a mianowicie (należy je obliczać corocznie):

Mierniki o charakterze ogólnym
Liczba ludności ogółem, w tym kobiet
Struktura ludności według płci
Struktura ludności według wieku
Struktura ludności według grup ekonomicznych - ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym
Przyrost naturalny ludności
Saldo migracji (różnica między liczbą zameldowań i wymeldowań)
Dochody ogółem budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Dochody własne budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Wydatki inwestycyjne z budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach budżetu gminy
Wielkość zadłużenia budżetu gminy w stosunku do wymogów ustawowych
Liczba projektów gminy współfinansowanych środkami pomocowymi Unii Europejskiej
Wielkość środków finansowych pozyskanych przez gminę z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (w tys. zł)
Cel strategiczny: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM SŁUŻACEJ OCHRONIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO
Odsetek terenów prawnie chronionych
Odsetek terenów zieleni, w tym lasów w ogólnej powierzchni gminy
Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (szt.)
Przepustowość wybudowanych lub zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (m ³ /dobe)
Długość nowo wybudowanej sieci wodociągowej (w km)
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej

Długość nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (w km)
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.)
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej
Liczba dzikich wysypisk śmieci (szt.)
Liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci (szt.)
Liczba punktów skupu surowców wtórnych (szt.)
Liczba gospodarstw domowych objętych programem selektywnej zbiórki odpadów (szt.)
Odsetek odpadów komunalnych poddanych segregacji i odzyskiwaniu surowców wtórnych (recyklingowi) w stosunku do ogółu wytworzonych odpadów
Liczba zamontowanych instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych
Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych dróg gminnych (km)
Długość wybudowanych utwardzonych poboczy (km)
Odsetek długości dróg gminnych o nawierzchni twardej w stosunku do ogólnej długości dróg gminnych
Odsetek dróg gminnych poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających
Odsetek dróg powiatowych - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających
Odsetek dróg wojewódzkich - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających
Odsetek dróg krajowych - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających
Liczba nowowybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej (mosty, skrzyżowania, itp.)
Natężenie ruchu pojazdów na drogach tranzytowych przebiegających przez gminę (poj./dobę)
Natężenie hałasu generowanego przez ruch kołowy na drogach tranzytowych przebiegających przez gminę (decybele)
Liczba połączeń (szt.) i częstotliwość kursowania taboru komunikacji autobusowej (w min.)
Liczba ogólnodostępnych miejsc parkingowych
Długość wybudowanych chodników (w metrach)
Liczba wybudowanych punktów świetlnych - oświetlenia ulicznego (szt.)
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych przejść dla pieszych (szt.)
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych zatok autobusowych (szt.)
Długość ścieżek rowerowych (w km)
Liczba i długość zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych (szt., mb)
Liczba gospodarstw i innych podmiotów o poprawionych warunkach dostępu do sieci elektroenergetycznej (szt.)
Liczba kotłowni przystosowanych do wykorzystania paliw ze źródeł odnawialnych (szt.)

Długość nowo wybudowanej sieci gazowej (w km)
Liczba nowo wykonanych przyłączy do sieci gazowej (szt.)
% zgazyfikowania gminy
Liczba budynków, w których wymieniono pokrycia azbestowe (szt.)
Liczba przygotowanych programów odnowy wsi oraz zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego (szt.)
Cel strategiczny: ROZWÓJ GOSPODARKI LOKALNEJ, W TYM ROLNICTWA, PRZETWÓRSTWA ROLNO-SPOŻYWCZEGO I TURYSTYKI
Liczba utworzonych nowych miejsc pracy
Liczba pracujących ogółem
Liczba pracujących w rolnictwie na 100 ha użytków rolnych (dotyczy gospodarstw pow. 1 ha)
Powierzchnia gruntów ornych i użytków zielonych, na których dokonano budowy i modernizacji urządzeń melioracyjnych (m ²)
Liczba gospodarstw rolnych, które odnotowały wzrost plonów po realizacji prac melioracyjnych (szt.)
Liczba podmiotów gospodarczych ogółem, w tym w rozbiciu na poszczególne branże
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
Przeciętna liczba pracujących przypadająca na 1 podmiot gospodarczy
Liczba miejsc pracy dla niepełnosprawnych
Stopa bezrobocia
Udział ludzi młodych w ogólnej liczbie bezrobotnych
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych
Liczba miejsc noclegowych (szt.)
Liczba miejsc gastronomicznych (szt.)
Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego (w ha)
Liczba gospodarstw agroturystycznych (szt.)
Liczba gospodarstw rolnych prowadzących produkcję metodami ekologicznymi
Liczba grup producenckich (szt.)
Liczba członków grup producenckich (szt.)
Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi dla gospodarstw rolnych (szt.)
Liczba przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem rolno-spożywczym (szt.)
Liczba szkoleń dla rolników indywidualnych z zakresu prowadzenia produkcji rolniczej, w tym metodami ekologicznymi i agroturystyki oraz wykorzystania środków pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie tej działalności (szt.)
Liczba przeszkolonych rolników wg grup tematycznych szkoleń (szt.)

Liczba uczestników szkoleń, którzy w ciągu roku po odbyciu szkolenia rozpoczęli realizację projektu współfinansowanego ze środków pomocowych Unii Europejskiej (szt.)
Liczba imprez promujących lokalne produkty turystyczne i kulturowe oraz liczba uczestników tych imprez (szt.)
Odsetek powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w stosunku do powierzchni, która powinna być nimi objęta
Wolne tereny do zagospodarowania pod funkcje mieszkaniowe, produkcyjno-usługowe i rekreacyjno-wypoczynkowe (w ha)
Zasób niezabudowanych gruntów komunalnych (w ha)
Stan wyposażenia niezabudowanych gruntów komunalnych w urządzenia infrastruktury technicznej (opis poszczególnych nieruchomości gruntowych)
Wielkość środków finansowych z budżetu gminy wydatkowanych na uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych (produkcja, handel, usługi, mieszkalnictwo)
Liczba nowopowstałych domów letniskowych na terenach przeznaczonych pod zabudowę letniskową (szt.)
Liczba pozyskanych inwestorów i rodzaj ich działalności (szt.)
Cel strategiczny: ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI I KSZTAŁTOWANIA POSTAW PROSPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW
Liczba mieszkań ogółem na 1000 mieszkańców
Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i na 1 izbę
Ogólna liczba nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców
Liczba osób i rodzin objęta pomocą społeczną
Odsetek osób i rodzin objętych pomocą społeczną w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy
Przeciętny kwota świadczeń z pomocy społecznej na 1 korzystającego (w zł)
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym
Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach (ogółem i w rozbiciu na poszczególne placówki)
Przeciętny koszt utrzymania ucznia w gminnych placówkach oświatowych (w zł/rocznie) - przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja
Liczba uczniów przypadająca na 1 nauczyciela i na 1 oddział
Liczba lekarzy i pielęgniarek na 1000 mieszkańców
Liczba przestępstw i wykroczeń ogółem i na 1000 mieszkanców
Odsetek wykrywanych przestępstw w stosunku do zgłoszonych przez mieszkańców
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych obiektów sportowych (szt.)
Liczba imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjno-turystycznych (szt.)
Liczba przedsięwzięć gminnych konsultowanych z mieszkańcami lub ich reprezentantami (szt.)

Liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy (szt.)
Środki z budżetu gminy przeznaczone na realizację inicjatyw obywatelskich i wspieranie działalności organizacji pozarządowych (w tys. zł)
Liczba przestępstw i wykroczeń oraz stopień ich wykrywalności (szt. i %)
Czas załatwiania spraw mieszkańców i inwestorów przez urząd gminy
Stopień upowszechnienia systemu e-gmina (możliwość załatwiania spraw przez Internet)
Odsetek gospodarstw domowych korzystających z dostępu do Internetu (w %)
Liczba bezpłatnych punktów dostępowych do komputerowej sieci bezprzewodowej, tzw. „hot-spot” dla mieszkańców gminy

Tak określone mierniki/wskaźniki pozwalają na ukazanie dynamiki zachodzących zmian w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Dobre w czasie i stopień zaawansowania realizacji przyjętych celów strategicznych. Powyższe mierniki można również stosować do porównań z innymi gminami porównywalnej wielkości, średnią dla powiatu mińskiego, gmin wiejskich województwa mazowieckiego i Polski.

Bezpośredni nadzór nad realizacją ustaleń STRATEGII należeć będzie do Wójta Gminy Dobre, zaś bieżący nadzór sprawować będzie wyznaczony pracownik Urzędu Gminy - KOORDYNATOR REALIZACJI STRATEGII. Do jego zadań będzie należało:

- bieżąca koordynacja, kontrola i analiza realizacji ustaleń Strategii,
- stała obserwacja zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju Gminy,
- monitoring realizacji ustaleń STRATEGII - pozyskiwanie i przetwarzanie niezbędnych danych,
- ocena efektów realizacji ustaleń STRATEGII - analiza wskaźników (produktu i rezultatu) zawartych w powyższym zestawieniu,
- przygotowywanie raportów z realizacji ustaleń STRATEGII i ich przekazywanie Wójtowi Gminy,
- identyfikacja i analiza rozbieżności pomiędzy założeniami strategicznymi a osiągniętymi rezultatami oraz określanie rodzajów działań naprawczych,
- aktywne poszukiwanie źródeł finansowania poszczególnych zadań (projektów) zawartych w STRATEGII, w tym środków pomocowych Unii Europejskiej.

Informacje zebrane w ten sposób, pomimo ich czysto informacyjnego charakteru, pozwolą na śledzenie zaawansowania poszczególnych zadań oraz podjęcie działań naprawczych w przypadku wystąpienia trudności w realizacji ustaleń STRATEGII.

Podmiotem periodicznie (raz na rok) kontrolującym i oceniającym przebieg realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE DO 2020 ROKU będzie Rada Gminy Dobre i jej poszczególne Komisje.